

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

15 46

*Časopis Ústřední Matice
divadelního ochotnictva českého
v Praze*

60 LET
ÚVODČ

*Ročník XXVI. * Duben 1946 * Číslo 2*

JANÁČEK VE VZPOMÍNKÁCH A DOPISECH

Uspořádal Dr. Bohumír Štědroň

Život, zápasy a umělecký růst moravského skladatele, jehož dílo proslavilo nás ve světě. 300 str. textu, přílohy, dřevoryt Cyrila Boudy, brož. Kčs 120.—, váz. Kčs 145.—. Vychází v Topičových Bílých knihách.

K stým narozeninám Svat. Čecha
FERDINAND STREJČEK:

ŽIVÉ DÍLO SVATOPLUKA ČECHA

Studie znalce díla Svatopluka Čecha, 32 str., jen brož. za Kčs 15.—.

SVATOPLUK ČECH:

VE STÍNU LÍPY

Nejslavnější idyla Svatopluka Čecha, 100 str., jen brož. za Kčs 24.—.

Dodá každý knihkupec **Topičova edice**
PRAHA XII., Polská ul. 56

Studenty, učitele, profesory, knihovníky, kulturní a osvětové pracovníky, redaktory i čtenáře potěší i po-
učí knížka Jaroslava Kuncce

Slovník soudobých českých spisovatelů

KRASNÉ PÍSEMNICTVÍ V LETECH 1918-1945

Kniha tato má především za úkol přístupně přiblížit celkové zjevy našich spisovatelů a seznámit i prostého čtenáře s hlavními myšlenkami jejich jednotlivých děl. Především si všímá těch spisovatelů, kteří žili a tvořili v době od 28. října 1918 do 5. května 1945. Jádrem slovníku jsou portréty básníků a romanopisců střední a mladé generace, jejíž výboje a dozrávání spadaly do první republiky. Jsou to na př. K. Čapek, V. Dyk, F. Halas, J. Hora, J. Kopta, M. Majerová, S. K. Neumann, V. Nezval, I. Olbracht, J. Seifert, F. Šrámek, K. Toman, V. Vančura, J. Wolker a j. Autor samozřejmě podrobně zpracoval a do slovníku zahrnul i ty známé spisovatele, kteří si získali jméno dávno před světovou válkou, ale za republiky ještě vydávali: Bezruč, Benešová, Čapek-Chod, Machar, Rais, Preissová, Svoboda, Svobodová, Sova, Šalda, Viková, Herites, Herrmann, Holeček, Jesenský, Karásek, Kvapil, Klášterský, Procházka, Tábořský, A. Mrštík, Rokyta, Leger, Stašek a jiní. Čtenář tu najde životní data celkem 782 českých soudobých beletristů, 329 fotografií, přehled 75 literárně-kulturních časopisů, které v té době vycházely, přehled státních cen a soupis literárně-historického písemnictví, které se k té době vztahuje. Připojen syntetický doslov A. M. Piší o rázu a jednotlivých směrech českého písemnictví mezi oběma válkami.

1120 stran, 95 stran obrazových příloh na křídovém papíře. I.—II. díl za Kčs 350.—.

U všech knihkupců!

NAKLADATELSTVÍ

PRAHA XII., STALINOVA 46

Továrna divadelních osvětlovacích a strojních zařízení, elektrických strojů a přístrojů

ANTONÍN VOHRALÍK

PRAHA - LIBEŇ, V ZAHRADÁCH Č. 22 • TEL. 805-83

OCHOTNÍCI! Konec nedostatečnému stmívání. Máme pro Vás několik nových typů regulačních transformátorů, i pro nejmenší jeviště.

Reflektory nejnovějších konstrukcí.

MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD

AŽA HUŇKOVÁ Praha I.,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvlášť doporučuji své oddělení dětských kostýmů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

Divadelní literaturu a knihy umění

naleznete jako vždy v dostatečném výběru

v Divadelním nakladatelství a knihkupectví OTAKARA RŮŽIČKY,

PRAHA II., KARLOVO NÁM. 30 • TEL. 280-07

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘ. MATICE DIVADELNÍHO OCHOT-
NICTVA ČESKÉHO V PRAZE. - VEDOUcí A ODPOV.
REDAKTOR: JAKUB RYDVAN. - REDAKČNÍ KRUH:
BOČKOVÁ ANDĚLA, GSÖLLHOFER J. V., HUDEČEK
JOSEF, MINÁŘÍK OTTO, SMAŽÍK FRANTIŠEK.

ROČNÍK XXVI. • DUBEN 1946 • ČÍSLO 2

V Praze dne 15. dubna 1946.

Otázka divadelního zákona je čím dále živější a je po něm voláno jak profesionály, tak ochotníky. Obě strany věří, že divadelní zákon vnese jasno do divadelního života a odstraní mnohé třecí plochy. Při jeho přípravě bylo ochotníky žádáno, aby byli pokládáni za stranu, s kterou nutno právě tak počítat, jako s profesionály. Je proto třeba, aby tento požadavek byl veřejně znám a pohnutky, které ochotnictvo k němu vedou, byly zdůvodněny a formulovány.

Ochotnictvo dalo základ divadlu profesionálnímu. Toto faktum je dnes již mimo diskusi. Ochotnictvo se staralo a stará, aby pokud možno v každé obci bylo vybudováno jeviště, které by dovolilo po stránce technické provést hru tak, aby divadlu bylo dáno to, co mu náleží. Umožňuje tedy práci profesionálnímu divadlu a otvírá mu cestu na venkov. Městské soubory ochotnické snaží se zvláště v okresních městech budovat divadla kamenná, která se stávají přirozeným střediskem divadelního a kulturního života okresu. Ochotnictvo připravuje občanstvo cílevědomě pro divadlo a vychovává je pro umělecká představení divadla profesionálního. Ochotnictvo se stává automaticky doplňkem divadla profesionálního. Nechceme mluvit o umělecké práci ochotnictva, poněvadž jeho denní povolání mu nedovoluje častěji než jednou, nejvýše dvakrát týdně provést divadelní představení a soustavně se připravovat k umělecké práci. Chce však, aby mu bylo přiznáno, že dnes se profesionální divadelnictví u nás bez ochotnictva neobejde. Žádá, aby byla vytvořena kladná spolupráce ochotnictva

s profesionály. Aby bylo uznáno, že jedině ochotník, denně se pohybující v poměrně uzavřeném okruhu spoluobčanů, zná více než kdo jiný kulturní potřeby lidu a může jej proto nejlépe vychovávat a pro divadlo připravovat. Nechce, aby se paušalisovaly výstřelky, které jsou oboustranné a vnášejí do vzájemného poměru ochotnictva s profesionály nepřijemnosti a nedorozumění. Víme, že ne každý profesionální soubor je tělesem uměleckým, tak jako ne každý ochotnický soubor je bez umění. Toto slovo je teď použito úmyslně. Neboť chceme, aby byl s námi pochopen fakt: Práce lidu na malbách skla a porcelánu, vytvoření nádob a váz, různé jiné ruční práce jako paličkování krajky, výšivky a j. byly prohlášeny za lidové umění. A je to práce bez předběžného akademického vzdělání, dědí se z generace na generaci. Lidové umění divadla ochotnického má dnes svoji tradici více než 150 let a přechází z generace na generaci a stává se více a více rozšířenější, a členové jeho jsou odborně školeni v ochotnických divadelních školách. Jiskra božího nadání musí pronikat duši našeho lidu, jinak by toto lidové umění již dávno vyhynulo.

Tato vysvětlení a požadavky budou předmětem jednání na schůzce s profesionály, ke které v nejbližší době ještě dojde. A k závěru: Je nejvýše nespravedlivé, svědčí to o malém společenském taktu a snižuje to uměleckost umělce, když posměšně zhodnocuje práci profesionála kritikou, „že hraje jako ochotník“. Velmi často jsme mohli použít obráceného srovnání.

Josef Hudeček

J.K. TYL
† 1856

Spusťte padací most!

Vladimír M. Strojil

V pevném a honosném hradě žijí herci-profesionálové, odděleni hlubokým příkopem od herců-ochotníků, kteří většinou žijí na druhé straně příkopu v plátněných stanech.

Válka sice nikdy nebyla vypovězena a přece mezi oběma stranami panuje jen jakýsi hradní mír. Časem vypálí někdo z hradu z těžké houfnice, někdy zase z druhého tábora se střílí z kuší a samostřílů. Jaké to podivné soužití! Herci-profesionálové bývají zváni na druhý břeh, kde jsou přijímáni s veškerými poctami a pozornostmi. Vytvoří tam jako hosté svou roli, jež zpravidla bývá brilantní ukázkou jejich pravého umění, pobesedují s drobným lidem ochotnickým a vrátí se na druhý břeh. Avšak padací most se tím nesníží ani o milimetr.

A přece při tom existuje tajná chodba, již mnozí ochotníci sbíhají do hradu profesionálů. Jakmile vkročí na jeho území, je jim jednou provždy zakázán návrat. Vracejí se pak jen ti, kteří neobstáli, ztroskotali anebo opětně sběhli. Jejich návrat je vždy jaksi potupný. Mají na čele stigma, jsou označeni a jen zřídka kdy splynou s původním prostředím.

Nutno říci, že mnozí sběhové (v nejlepším slova smyslu) z ochotnického tábora stali se i stávají se ozdobou herců-profesionálů, ba až do dob první republiky bylo ochotnictvo téměř jediným učelištěm, kromě soukromých škol herců-profesionálů, odkud se doplňovaly soubory našich stálých divadel.

Dnes dramatické konservatoře a studia velkých scén jsou nebo mají být oním zajišťovacím reservoírem. Leč dramatická konservatoř se nalézá v nádvoří hradu-profesionálů a z jejích oken se o nic méně nepřívětivěji nevyhlíží na druhý břeh ochotnický.

Buďme spravedliví! Lví podíl na této nevraživosti nesou t. zv. ochotníci (máme ovšem i t. zv. profesionály), kteří svým pauměním pokřivili pohled na sebe i mnohým nezaujatým. Měli jsme u nás totiž nejen typicky měšťácká divadla profesionální, nýbrž i ochotnická. V těch prvních hrávaly t. zv. hvězdy pro ukojení slavomamů a peněžní hrabivosti. V těch druhých hrávala povětšinou t. zv. „smetánka“ neboli maloměstská honorace pro ukojení svého slavomamu. Tady o peněžní otázce nebylo řeči. Proto snad je její hřích menší.

Nelze oddisputovat, že naše oficiální divadelnictví vzniklo z divadla ochotnického. Mohli bychom si nyní položit otázku: Má ještě i dnes,

když máme tolik profesionálních scén, smysl ochotnické divadlo? Odpovídáme: Má, neboť ochotnictvo pochopilo smysl a řád tvorby i divadelní organizace, když se sdružilo ve své vrcholné organizaci, v Ústřední Matici divadelního ochotnictva českého a to nikoliv snad po 9. V. 1945 anebo 28. X. 1918, nýbrž už 16. května 1868 na svém prvním pražském sjezdu za účasti 600 delegátů. I když tato idea za předsednictví básníka Vítězslava Háška se ihned neujala, sešlo se ochotnictvo po druhé a to opět 16. května, leč roku 1880 a po šesti letech, 19. září 1886 byl stanoven přesný název ÚMDOČ, což bude letos o šedesátém jubileu zajisté důstojně oslaveno.

Jestliže se naše profesionální divadlo vypracovalo k světové úrovni, zvažme spravedlivě, jak vysoko pozvedlo svou úroveň i naše ochotnictvo a doznejme si: Kam až mohlo dorůst, kdyby kráčelo ruku v ruce s profesionály v pevném a upřímném družstevnictví organizační práce a na výsluní profesionálního umění! I ono by se bylo bohatěji košatilo, rovněji rostlo a omamněji rozvonělo, nežli je mu dopřáno v stinném podhradí.

Nelze přehlédnout organizaci, jakou je ÚMDOČ, sdružující na čtvrt milionu členů, budující poctivě a zdatně svůj organizační řád, školení svých členů, jež přináší osvětu a otevírá nové průhledy i těm, kdož žijí v zapadlých vesničkách a dnes zvláště v pohraničních vískách, kam nedostřeluje ani profesionální divadlo, tím méně pak dramatická konservatoř.

A jestliže v prosinci roku 1945 uskutečnila ÚMDOČ spolu s ÚSOD (Ústredie slovenských ochotníckych divadiel) „Ústřední výbor ochotnictva československého“ ve skutečně bratrské jednotě a dorozumění se Slováky, nesmí ani příslušné ministerstvo přihlížet nečinně k dosavadnímu stavu. V tomto směru nás Slováci předstihli. Tam nepanuje mezi ochotníky a profesionály „hradní“ mír, nýbrž mír čínorodý. Jdou ruku v ruce za cílem nejvyšším, za skutečným divadelním uměním. Nechceme tím říci, že by pak snad zanikl rozdíl mezi uměleckým projevem profesionála a ochotníka. Ochotnictvo je si vědomo, kam jen až může dospět jeho divadelní projev, leč na Slovensku — p a d a c í m o s t j e s p u š t ě n — a divadelní život se tam rozšuměl, prudčeji kypí. Zaniká osobní nevraživost, snáze se odstraňuje nedorozumění, neplýtvá se energií v planých a nicotných půtkách, slova zkušenějších a oprávněnějších i rady a návrhy jejich jsou přijímány s porozuměním, po bratr-

**Spolek
divadelních
ochotníků
v Radnicích**
(vyniká
pozoruhodným
vybavením
masek
a mládím
svých herců)

Frant. Götz:
„SOUPEŘÍ“
Hra

**Karla
Zuklínová -**
Zdena
Vaňkátová
(17letá)

**Josef Jiří
Kolár -**
Fr. Štěpánek
(23letý)

ku. Tam už neříkají profesionálové o slabším kolegovi, že hraje — jako ochotník a ochotníci nepředhazují, že ten hraje jako profesionál úměrně k výši vyždímaného honoráře a pochoštění.

Divadelnictví, ať to či ono, je projevem naší národní duše. Obrovská část obyvatelstva pocituje nutkání vyžít se v divadelním projevu. Jestliže v obou táborech bude přísný výběr a dozor nad repertoirem, budou hrát vždy jen nejlepší z nejlepších.

ÚMDOČ zajistě velkoryse a vhodně připomene divadelními slavnostmi své šedesáté výročí.

Bude mnoho projevů a slavnostních řečí, hodnocení a kritiky.

Jedním však z nejvelkolepějších projevů by byl ten, jenž by proklamoval, že československé ochotnictvo se plně dohodlo s československými divadelními umělci z povolání, že vytvořili pevnou jednotu spolupráce a že krácejí ruku v ruce za společným cílem — skutečně světového projevu československého divadelnictví.

Pane ministře a páni divadelní umělci z povolání!

Tu je naše ruka a na její dlani naše srdce!

Spusťte padací most!

Tradice a práce, která zavazuje.

Sláva Sklenář

Pokračujeme v přerušené cestě. Zás hrajeme. Hrajeme divadlo! Naše české divadlo. Co je v tom radosti a krásy! A mladí hrají. Naříkalo se, a hodně často, na citelný nedostatek mladých sil v našich ochotnických spolcích. Není prý ochotnického dorostu. Není a hle — najednou je. Jaká radost! Na vyvrátě, těžké, ale plodné půdě našeho ochotnického jeviště rozkvetla náhle, z ničeho nic, krásná sametově rudá poupata. Žádná vyplaná, rozmazlená skleníková kráska, na niž nesmí zava-

nout ostřejší větrík, aby její nadýchaná pýcha nebyla poškozena. Nic takového. Avšak zdravá a plodného života schopná poupata. Hle — jsou zde!

My, starší ochotníci, chceme a musíme podporovat všemi prostředky své mladé druhy. Dejme jim možnost pracovat na divadle a můžeme být ubezpečeni, že naše české ochotnické divadlo bude v pevných a povolaných dlaních zachováno pro další pokolení!

Při této příležitosti vzpomínám na případ našeho spolku, jak nám bylo těžko, trpko a smutno, když po násilném zastavení činnosti zůstali jsme bez svého — tak milovaného divadla. Těžko nám bylo. Ani veřejně scházet a pohovořit jsme nemohli. A tu — v ti-

chosti a o samotě jsem se těšil svou divadelní knihovnou a archivem. Divadlo mně vrátilo, co jsem mu obětoval. Moje láska mne neopustila. Upravil a sestavil jsem si přehledně svůj ochotnický archiv a provedl přehledku práce pro české divadlo. Pro útěchu, potěšení a pro radost z dobrého díla. Neboť opravdová, čistá radost — tot mzda ochotníků.

Svázal jsem si plakáty, které jsem si ukládal z každého představení. Hezká řádka jich je. 136 kusů. A teď jsem počítal:

136 divadelních představení za patnáct let ochotnické činnosti, t. j. průměrně devět divadelních představení ročně. K nastudování jednoho předsta-

vení je třeba 12 až 15 zkoušek po dvou a půl hodině. Studium role ve volných chvílích doma, řekněme 5 hodin. Představení, ličení, odličení tři a půl hodiny. Celkem jedno představení vyžaduje normálně nejméně 46 hodin práce. Pravidelně tato číslce bývá však mnohonásobně vyšší. Těchto 136 divadelních představení, z nichž každé představuje 46 hodin práce, činí tedy 6.256 hodin, t. j. 782 pracovní dny po 8 hodinách.

Z tohoto počtu jsem absolvoval padesát tři představení jako režisér. Počítáme-li, že režisér hru přečte alespoň třikrát, než ji prostuduje, upraví, obdádí role, přičiní režisérské poznámky, není 16 hodin na přípravné práce nijak dlouhá doba. A hle — zase vyjde za 53 představení 848 hodin, t. j. 106 pracovních dnů po 8 hodinách.

A dále: Dejme tomu, že průběhem zkoušek na celou hru a o představení ochotník minimálně utratí Kčs 50.—, t. j. na jednu zkoušku Kčs 3.— (koflíček čaje, kávy nebo pod.*) Zase vyjde slušné číslo. 136 představení po Kčs 50.— činí Kčs 6.800.—.

Abychom dosáhli konečné a jaksi přehledné číslce, přepočítáme nyní odpracované dny na divadle, dejme tomu, třeba po Kčs 6.— za hodinu, a dojdeme k úctyhodné číslci. 136 divadelních představení vyžaduje u jednoho člena 888 pracovních dní po 8 hodinách, t. j. 7.104 hodiny po Kčs 6.—.

což činí Kčs 42.624.—; připočteme-li k tomu výlohy v částce Kčs 6.800.—, vyjde nám úctyhodná částka. Celkem Kčs 49.424.—.

To je, abych tak řekl, pouze materiální zhodnocení práce jednoho ochotníka za patnáct let, hodnotu morální nelze ani zdaleka spočítat! Kde jsou nyní se svou prací staří ochotníci, kteří pracují dvacet pět až třicet let, a mnozí ještě déle! Kde je celá naše armáda mravenčích, pilných a skromných ochotnických pracovníků po celé Československé republice! A k jaké astronomické číslci bycnom asi došli, udělat tak úplnou statistiku UMDOC. Jaké jen částky vynaloží ochotnické jednoty na divadelní knížky, časopisy, odbornou literaturu a jiné vzdělávací pomůcky!

A tohle všechno, tyto hodnoty, tuto čistou práci, kterou klademe na oltář své milované vlasti, práci, kterou jsme vykonali pro českou lidovou kulturu, to všechno chtěli prodejní zmetci, nakomandovaní kulturtragi, abychom znehodnotili a navždy poskvrnili spoluprací s nimi! Ne! Přepočítali se! Zapomněli anebo nevěděli, což je při jejich „kulturní vyspělosti“ pravděpodobnější, jakou tradici má české ochotnické divadlo. Zapomněli, že máme v krvi nepředstavitelnou a nevyčerpatelnou lásku ke své mateřtině a k českému divadlu, že jsme potomky Karla Hynka Máchy a Jos. Kaj. Tyla, V. K.

Klicpery a všech, kteří po léta kladli základy k českému divadi a dramatickému umění. Ze jsme potomky a nositeli odkazu těchto velkých a slavných Čechů. A zapomněli, že J. K. Tyl je světlem a vzorem všeho československého ochotnictva. Ze ochotníci to byli, kteří po celá dlouhá léta šířili i v tech nejzapadlejších koutech vlastenecké sebevědomí a krásu mateřského jazyka. Zapomněli, že na hony nelibě citíme vše, co čpí němečtím a že jsme proti tomu vždy bojovali a bojovati nepřestaneme! Tak jako nepovolil Jos. Kaj. Tyl, tak jsme nepovolili a nepovolieme ani my, čeští ochotníci!

Historie a poslední převratné události v naší vlasti jasné ukázaly, že jsme byli na správné cestě. J. K. Tyl, jehož dílo pro obrození českého národa bylo nyní plně oceněno, byl uznán za českého klasika!

Naše ochotnické divadlo je na výši, která doba vyžaduje. A každý může byti hrdy a také je, pracuje-li poctivě, zdatně a uvědoměle na cenném odkazu našich národních buditelů a velikánů, na odkazu J. K. Tyla, na českém ochotnickém divadle. Avšak nestačí jen hrdost, nýbrž je i třeba vědomí, že tato práce zavazuje i nyní ve svobodném státě k novým výbojům — zejména mladé, s nimiž dnes především třeba počítat.

*) Uvedeny zde vesměs ceny mírové.

Základní normy výslovnosti.

Ant. Pikart

Novým nasazením H by zásobu v plicích vyčerpá. Druhý důvod je ten, že H na konci slova nikdy nesmí vyznít hlasně, neboť by znělo osamoceně, bez spojení s předchozí hláskou. Mělo by i ráz (hiát). Jevištní řeč toho připustit nemůže. Jde tu rovněž i o otázku krásy mluveného slova: dvakrát za sebou artikulované H byl by zjev neestetický.

D. Výjimky.

Právě jako u samohlásek činí i u souhlásek výjimku složená slova, jichž smysl a význam je vyjádřen teprve celým slovem, celým slovním celkem. Vzniklou skupinu dvou foneticky stejných souhlásek vyslovujeme jako souhlásku jedinou, neboť slova pokládáme za nesložená: oddavky — odavky, oddací — odací, oddenek — odenek; rozsáhlý — rossáhlý — rosáhlý, rozsudek — rossudek — rosudek.

Výslovnost slova oddán řídí se významem, smyslovou náplní tohoto pojmu. Má-li význam obřadu (církvního, úředního), vyslovujeme jen jedno D. Má-li význam úcty, lásky, vyslovujeme obě D.

Za složené však nutno zde pokládati slovo: jakkoliv a vyslovovati obě K přes to, že hlavní část slova — koliv — nemá svého plného významu. Výslovnost jen jediného K znamenalo by estetickou újmu a toto stanovisko je rozhodující.

V. Vynechávání souhlásek.

Všude tam, kde výslovnost některé souhlásky ve skupenství souhlásek činí mluvidlům zvláštní artikulační obtíže a ztěžuje jejich pohyby, všude tam, kde výslovnost všech souhlásek ve skupině by působila rušivě na přirozenost slovního tónu, neesteticky, jsou takové nesourodé souhlásky prostě při výslovnosti vynechávány: Srdce — srce, dcera — cera, ctnost — cnost, šestnáct — šesnáct, šťastný — štasný a pod. Je však v těchto případech třeba největší opatrnosti. Stále se nemusíme radit s přirozeností, nerozrušíme-li vynecháním souhlásky slovo v jeho zvukové struktuře. Není možno vynechat souhlásku jen snad z toho důvodu, že činí zvláštní obtíže artikulační. Vždy je rozhodující přirozená krása mluveného slova. Herec bude proto vždy vyslovovati: ctný, otci, otcův, matce, matčin, otčina, otče, předčil — přetčil, jdu, jsem... Skupina JS je tvrdý oříšek. J je hlasné, S nehlasné. J by se mělo tudíž spodobit na hlásku nehlasnou. J je však hlásky jedinečná (t. zv.), nemá se nač spodobit, nemůže se spodobit na souhlásku nehlasnou. Artikulujeme-li J správně ve spojení s S, vzniká tam vždy ráz (hiát) a to je rušivý kaz. Radím na jevišti vždy artikulaci J mírnou, nerušit závěr jazyka na tvrdém patře příliš rychle a zjemnit hlas vůbec.

VI. Proměny souhláskových skupin.

TS vyslovujeme ve slovech jako hlásku jedinou. Souhláska S nesmí být nikdy nasazována zvlášť. Obě souhlásky spolu splývají: dě-ts-tví, dě-ts-ký. Při jejich výslovnosti vzduchový proud je nepřerývaný. Skupina DS mění se ve slovech v TS (spodobou hlasného D v nehlasné T, neboť následuje nehlasné S): li-ts-ký, pře-ts-stavení, po-ts-toupil.

Na švu slov však vyslovujeme souhlásky obě: provdat se, žpit — spít slávou. S musíme tu vždy nasadit zvlášť. Podobně: Před-t stavením, pod-t stolem... DZ a DŽ ve slovech mají výslovnost splývavou: po-dzim, po-dzimní, dž-bán, dž-ber. Pro tyto skupiny měli bychom mít zvláštní písmena, grafické značky. Na švu slov však ani DZ ani DŽ nesplývá. Z i Ž nutno nasadit zvlášť: pod zemí, před ženami...

Při výslovnosti souhláskových skupin TN, DN, TŇ, DŇ, NT, ND ve slovech: patnáct, dnes špatně, polední, gruntě, pondělí, — pozorujeme zvláštní úkaz: mluvidla se brání vyslovovati každou souhlásku pro artikulační obtíž a spodobují, přizpůsobují své pohyby při tvoření prvé souhlásky podle postavení a činnosti mluvidel při artikulaci druhé souhlásky. Tím ulehčují těsné jejich splnutí. Je nejhorším kazem vyslovovati v těchto skupinách druhou hlásku s novým nasazením. Tím se slovo nezbytně rozbije. Tyto skupiny musí vždy ve slově splývat v jediném nepřerývaném toku. Této tendenci se nesmí nic postavit v cestu. Překážka — jako je tvrdá souhláska T, D, N ve spojení s následující měkkou Ň, Ě, Ď — se odstraní prostě tím, že se musí změkčit prvá také. Vyslovujeme: špatně, polední, gruňte, poňdělí. Přizpůsobování artikulačních pohybů prvé podle druhé souhlásky ve slovech se jeví rovněž ve skupinách NK a NK: venku, laňka... Artikulační pohyby při N se spodobují podle činnosti mluvidel při K. Normálně je čelistní úhel při N nepatrný. Ve spojení N s K je velký jako při K. Při normální výslovnosti N lne jazyk přední částí k hořejší dásni. Ve spojení N s K tento fyziologický zjev úplně zmizí a jazyk se staví ihned do postavení k výslovnosti K. Nosovku N zde tvoří zdvihnutím kořene jazyka k měkkému patru. Tím se stává, že spojení obou souhlásek ve slově je nepřerývané, plynulé.

V těchto skupinách se nejvíce a stále chybuje. Souhláska předcházející se izoluje, někdy má i ráz. Dnes se herec takových chyb dopouštět nemá. Slyším-li na stálé scéně: pout-ník, vod-ník, Len-ka, vidím v tom také hercovu jazykovou zostalost.

Až dosud jsme zkoumali výslovnost souhlásek po stránce jejich množství, kolik jich vyslovujeme, tedy po stránce kvantitativní. Nyní si budeme všimati jakosti souhlásek, jaké souhlásky kde vyslovujeme, jaký je jejich vzájemný vztah. Jde tu tedy o jejich kvalitu. Je to velmi zajímavá kapitola z ortoepie. Pojednává o tom, jak se souhlásky k sobě navzájem chovají, jak na sebe působí, jak se ovlivňují. Poznáme, že v různém postavení ve slovech — podle jakosti sousední

následující souhlásky — různě se vyslovují, assimilují, přizpůsobují se, spodobují se.

VII. Základní rozdělení souhlásek.

Vyslovíme-li správně souhlásky — b c č d ď f g h ch j k l m n ň p r ř s š t ť v z ž — poznáváme, že jejich znělost je různá. Při vyslovení F slyšíme vanutí vzduchu při pronikání vzduchového proudu z plic mezi hořejšími řezáky a spodním rtem. Při vyslovení V slyšíme ještě hlas. Ven se neprodírá jen proud vzduchový, nýbrž proud skutečně zvukový. To nejen slyšíme, ale i cítíme, přiložíme-li prsty na hrdlo. Chvějí se hlasivkové vazy (hlasivky), rozkmitají sloupec vzduchový nad sebou, vzniká znění hlasu, který v dutině hrdelní a ústní rezonuje. Tuto resonanci můžeme při V dobře odcílovati (čítati) i na spodním rtu.

Podobný proces je u P a B, K a G, S (Š) a Z (Ž) atd.

Prozkoumáme-li takto všechny souhlásky, poznáváme, že některé znějí bez účasti hlasivek, nehlasně, jiné s vyluzováním hlasu, hlasně.

S o u h l á s k y, při jichž tvoření se hlasivky chvějí (vyluzují hlas), se jmenují h l a s n é. Jsou to: b d ď g h j l m n ň r (ř) v z ž.

S o u h l á s k y, při jejichž artikulaci se hlasivky nechvějí (nevyluzují hlasu), jmenují se n e h l a s n é. Jsou to: c č f ch k p (ř) s š t ť.

Místo pojmenování: hlasné a nehlasné užívá se i názvu: znělé a neznělé.

Označení: hlasné a nehlasné je správnější, neboť přihlíží k původu vyluzování souhlásek, k jejich genetickému vzniku, charakteru.

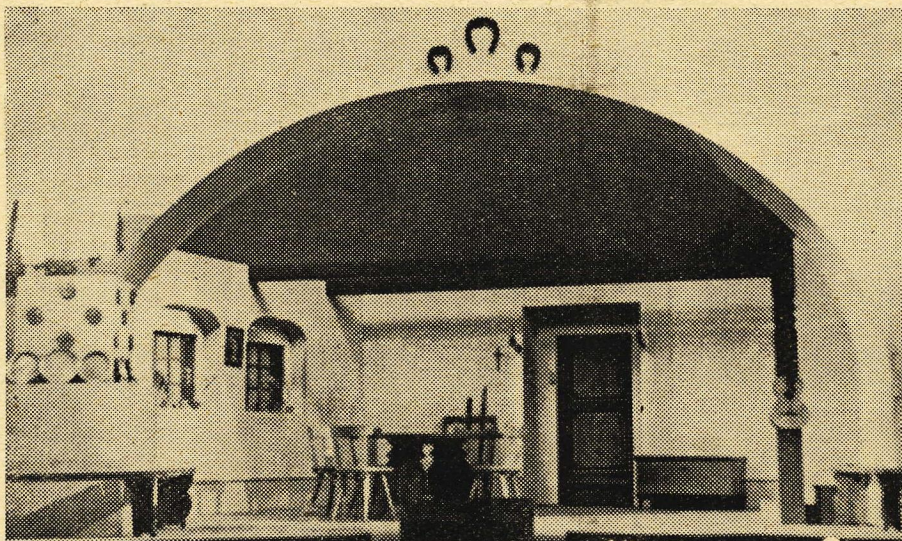
Hlasné souhlásky často jeví snahu přizpůsobit se na nehlasné: B na P, D na T, Ď na Ě, G na K, H na CH, V na F, Z na S, Ž na Š (dup, pát, pojt, gonk, brloch, konef, vůs, kříš). Tato spodobá děje se proto, že pro mluvidla je výslovnost nehlasná snažší. Jde tu opravdu o ulehčení práce mluvidel. Vidíme to nejlépe z toho, že i některé souhlásky nehlasné assimilují, berou na sebe podobu následující souhlásky hlasné: váš žert - váš žert, však kdo - však gdo, k žalu - g žalu, k řece - g řece, k zemi - g zemi.

Ostatní hlasné s o u h l á s k y: j l m n ň jsou tak zvané j e d i n e č n é, nespodobují se; nemají možnost spodoby, neboť není hlásek, na které by se mohly spodobovat. Jak by nám vyhovovalo, kdybychom ve slovech: jsem, jsi, jste, jsou mohli hlasné J přizpůsobit nehlasnému S!

Jedinečné souhlásky — třebaže jsou hlasné — vůbec nepůsobí na nehlasné, stojí-li tyto před nimi: k mamince, k Labi; avšak nic, váš muž — a nikoliv: g mamince, g Labi, avšak nic, váš muž.

Jedinečné souhlásky jsou předcházejícím hlasným úplně lhostejné. Tyto se chovají docela podle svého a ani v nejmenším nedbají na své jedinečné sousedkyně. Dobře je to vidět právě na švu slov: už nic - uš nic, vůz jel - vůz jel, hned musíš - hnet musíš, lev ležel - lef ležel, přijď mi - přijď mi atd. Vyslovovati zde: už, vůz, hned, lev, přijď je nepřipustné. Jsou kraje, kde tato „tvrdá“ výslovnost je skoro doma: užne (už ne - uš ne), přijďmi (prijď mi - přijď mi) atd. Je to vlastně pohodlnost artikulačních orgánů.

(Dokonč.)

Divadlo kolektivní tvorby

Antoon

CIZÍ-

Hra o 4

Z holandštiny

Režie: Jan Široký

Scena I. a III. jedn.

(u kováře

Foto

Několik rad a pokynů pro vedoucí divadel pro děti a mládež.

Ludvík Krafnetr

Neúprosně vyžaduj klidu a pozornosti tam, kde ho potřebuješ, zbytečně však nekřič a nehubuj! Přisnosta a kázání užívají jen jako koření! Pak teprve budou respektováni.

Nikoho zvláště nevyznamenávej! Chraň se toho, aby sis některé dítě zvláště oblíbil a protežoval! Měj všechny stejně rád, vždyť všechna děcka jsou stejně milá a každé dítě je jinak roztomilé! I ten největší umounělec! Musíš se na ně dívat okem i srdcem zároveň, pak nebudeš moci říci, koho z nich máš nejraději. Všechny ti budou stejně drahé a milé.

Nic nesnáší dítě tak těžce, jako svoje odstrčení tam, kde hledá spravedlnost. Víte, jak děti posuzují: „Ten vedoucí je přísný, ale spravedlivý.“ Celá naše dnešní společnost dětí od-

Každý činoherec měl by projít operní školou.

Ing. F. Síla

Nový objev? I ne. Tvrdil to velmi houževnatě již mistr Želenský i proti námitkám, že máme dost herců, kteří své role zpívají i bez operní školy, jako zase školení zpěváci své party odmluví. Kultura hlasová náleží u nás k nejzanedbanějším oborům. Recitační soubory a větší pěstování recitace vůbec napravuje něco, ale velké širé lány úhoru leží kolem, kam sluchem pronikneš. Je málo hlasů, od přírody krásných a nepokazených pozdějším vývinem. Zaposlouchejte se v jednotách při přijímacích zkouškách nováčků do toho vrzání, šustění a skřípění, které se ozve na pokyn: Přečtete mi tenhle výstup!

Nedivme se. Poslechněte si u škol, když z nich vyrazí mládež a spustí pokřik druh na druh. Objevíte-li v té směsi 1% normálně tvořeného lidského hlasu, měli jste štěstí.

S obvyklými prostředky, kterých používáme k výcviku hercova hlasu, jeho sesílení, získání rozpětí směrem nahoru i dolů, pružnosti v přechodech od tónů nejtišších k nejsilnějším, od še-

Dětské divadelní společnosti.

Anděla Bočková

V dějinách divadla setkáváme se často s dětskými divadelními společnostmi. Podnikavý impresario seskupil kolem sebe kroužek nadaných jedinců, které bez ohledu na jejich mládí, záliby a povinnosti dětského věku trenoval všelíky „divadelním uměním“ jako opičky v cirkuse. Namáhal jejich dětské hlásky cvičením koloraturních partií z „Lazebníka sevillského“, nebo z „Violetty“ a nutil zpěv doprovázet i jevištním výkonem z oper. Představíme-li si všechny ty „herecké výkony“ desíletých Armandů, Violet, Figarů a Rosin, neubráníme se vnitřnímu odporu proti zneužívání nejkrásnějších dětských let, které mají děti plynout v dětských hrách, skotačení s druhy a učením přiměřených povinností, bezpodmínečně odděleny od světa dospělých lidí.

Již za Ludvíka XIV. bylo ve Francii otevřeno jakýmsi Raisinem divadlo „Troupe de petits comédiens Dauphins“

a r. 1777 v Ranelaghu podobný podnik „Petits comédiens du Bois de Boulogne“, v nichž komedie a kom. opery byly provozovány zprvu loutkami, později dětmi. Jako každá novinka, těšilo se i toto počinání všeobecně oblíbené, představení bývala vyprodána a ovace, malým hercům uspořádané, spontánní a bouřlivé. Už zde cítíme nesprávnost těchto představení a jejich špatný vliv na dětské herce. Byly vydány namnoze na pospas nevýhodám kočovného života, který místo klidného závěti rodiny poučil je brzy o životě, sporech, problémech dospělých lidí a činil z nich jejich miniatuury. Potlesk, obdiv a ovace pěstovaly nezdravou ješitnost, malichernost, nepřejitnost, vědomí vlastní nepostradatelnosti a vychovávaly tyto dětské loutky v pravé „hvězdy“. Rub jejich slávy byly nevybíravě donucovací prostředky, kterými impresario doprovázel trénink malých, než si osvojili detailně každý pohyb, přízvuk a výraz studované role. Pohled na jejich „herecké projevy“ musil připomínat produkce liliputánů a působil jistě zrádně.

Za doby francouzské revoluce se tyto

společnosti tak rozmohly, že vznikaly celé družiny cvičených dětí (v ulici Bondy „Jeunes artistes“, „Jeunes Elèves“, „Jeunes comédiens“, u kterých začali svou uměleckou kariéru herci Lafont, Lepeintre, Virginie Déjazetová a j.). V Německu kočovali v 18. stol. různí impresariové s celými společnostmi dětských herců, zpěváků a tanečníků (Felix Berner, Horschelt, Niccolini a j.).

Ve Vídni byla zřízena z návrhu Lessinga a za ředitelování herce Müllera dětská herecká škola, jejíž adeпти vystupovali pak u Korutanské brány. Již tehdy se ozývaly hlasy proti zneužívání dětí a uvědomováno si, jaké škody může způsobit hromadné pěstování dětských talentů. Obliba a moda těchto představení měla však ještě převahu nad filosofií jednotlivců.

V Anglii vznikly dětské herecké společnosti před r. 1600 na popud královny Alžběty a jejich členy byli hoši — choralisté z chrámu sv. Pavla a Westminsteru. Zřízeno bylo pro ně divadlo Blackfriars, které bylo s oblibou navštěvováno dámskou dvorní společností v če-

Coolen:

N E C

jednáních

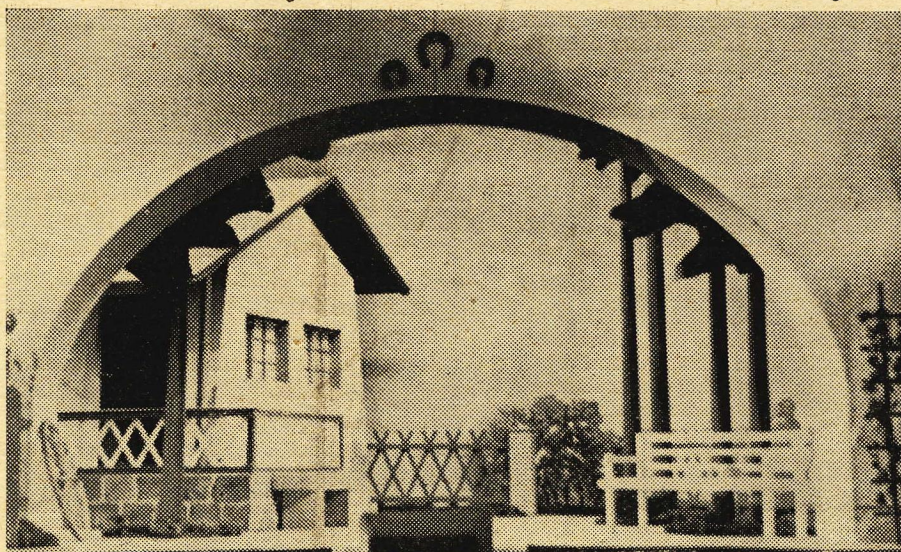
přel. Lída Faltová

Výpr. **M. Honsa**

Scéna II. a IV. jedn.

Hermesa)

Hahn

potu ke křiku, vystačíme jen u normálních hlasů zdravých. Ale kolik je takových dnes. Vyskytne-li se však hlas s podstatnou vadou, zůstáváme bezradni. Nemyslím tu ovšem vady výslovnosti, jednotlivých hlásek a samohlásek, na př. hrdelní r, tvořené rozechvěním paterního čípku místo špičky jazyka, špatné tvořené ř, l, d, nasální m, n atd. Zde se obejdeme ovšem bez pomoci zpěvu. Mám na mysli hlasy pištivé, krákoravé, drsné, provázené šustěním unikajícího nadbytečného vzduchu, hlasy suché, neschopné kovového zvuku, bez resonance, dodávající hlasu ušlechtilosti atd., vesměs to případy vadné funkce hlasivek, nesprávného nasazení a vedení tónu a některé vady organické, na př. nedomykavost hlasivek a nesprávné funkce jazyka, které působí ošklivý řezavý tón, — huhňavost atd.

Často jsem se zamýšlel nad hlasem mistra Vojana. Jaký boj sváděl tento velký herec se svým vadným orgánem a mohlo být vše jiné, kdyby bylo použito metody operní, bez ohledu na nedostatek mistrova hudebního sluchu. Při známé Vojanově pili a svědomitosti musil by ve dvou letech dosáhnout obratu přímo senačnického.

Nejsem dosud na konci svého studia hlasu, ale již nyní jsem

strkuje. Naučte je vyžadovati pro sebe spravedlnosti a učte je sebevědomí!

Zkrátka, vžij se do jejich dušičky a pak je pochopíš. Není radostnější práce, než práce s dětmi. Vidiš, jak sémě, tebou zaseté, padá na úrodnou půdu, klíčí a roste a je-li správně pěstováno, nese nejlepší plody.

Musíš-li vytknouti chybu, vytkni ji šetrně, abys dítě před ostatními nesešměnil! Naproti tomu kárej spravedlivě a důsledně jednotlivce, jestliže se prohřeší — ne celek, jak bývá zvykem. Uložíš-li trest, buď důsledný!

Mnoho nechval, mnoho nehaň! Vše s mírou! Chválou kazíš, činíš domýšlivým, hana odnímá chuti. Upozorni na to, jak je to správné a ukaž, jak věc správně konati! Zbytečně však nepoučej! Pokyny necht' jsou stručné, zřetelné a dbej na jejich přesné vyplnění!

Dbej bezpečnosti dětí! Sám vždy osobně zjisti, není-li na podiu nebo jevišti, na kterém budeš s dětmi nacvi-

le s královnou Alžbětou. Mnozí si vysvětlují tuto královninu libůstku nepřístupností ostatních divadel, jejichž publikum tvořily nejširší vrstvy a kde nebylo místa pro vznešený královský dvůr. Krom toho hry, konané dětskými společnostmi, byly krajně ctnostny a obecenstvo náleželo k nejlepším vrstvám.

V Hamletu v II. jednání ve 2. scéně praví princ Hamlet, když zví o příchodu herců: „Jak se stalo, že kočují? Jich pevné sídlo bylo výhodnější pro ně i na dobrou pověst i na zisk“. Rosenkranc odpovídá: „Jich odstranění, tuším, stalo se následkem posledního novotářství“. Má to být narážka na nově zřízené dětské společnosti.

Divadlo Shakespearovo „Globe“, postavené r. 1598—9, obsazovalo dámské úlohy hochy. John Lyby (1554—1606) napsal 8 her pro dětské společnosti a zavedl trvalé používání prosy v dramatické literatuře.

Rok 1848 znamená mezník pro dětské společnosti. Tehdy zvítězily námitky a protesty osob, kterým problém dětského herectví byl otázkou nezdravého mrza-

čení dětské přirozenosti. Vymohly zákaz všech společností, pracujících s dítětem jako hereckým materiálem.

Dnešní názor na tento kategorický zákaz souhlasí plně s důvody, které ho prosadily. Dětský projev byl násilně vtěsnán do forem, vhodných pro dospělého herce, nevyjadřoval dětský svět, nýbrž uboze kopíroval svět velkých lidí. Dětský nehotový charakter křivil se stykem s problémy, které měly ještě dlouho zůstat dítěti utajeny. Dítě trpělo tělesně i duševně kočovným životem i denním stykem s rubem divadelní slávy. Bylo předmětem ziskuchtivosti svých impresariů a pomáhalo plnit jejich kapsy za cenu ztraceného dětství.

V roce 1907 shromáždil básník Catulle Mendès dětský soubor o 30 členech, s dětským orchestrem „Dětské divadlo“ a vznikají opět vlašské herecké společnosti, pracující s dítětem na jevišti. Tyto společnosti cestovaly po Itálii i za hranicemi a jedna zavítala v r. 1912 do Prahy, kde hostovala na předměstských scénách. Maestro Querra sestavil dětskou společnost o 50 členech, s kterou konal

zájezdy do všech italských měst. S malými tenory, primadonami a tanečnickými hrál za velké účasti a nadšení veřejnosti opery Lazebník sevillský, Traviata, Nápoj lásky a j.

V Paříži upozornila na sebe malá Leontina Fayová, pozdější slavná herečka, pro niž byly psány zvl. hry, v Berlíně Paulina Wernerová, u nás H. Kavalárová, Anna Cervená, Boušková a j.

Dnešní doba řadí dětské divadlo k výchovným pomůckám, které mají možnost dát dětské výchově určitý směr. Používá též dítě na jevišti, ale špatné vlivy, s kterými přijde do styku, koriguje pevnou rukou vychovatele, přítele a znalce dětí. Proti dřívějším kořistným zlozlobám má nšlechtilý cíl i úzkostlivou odpovědnost praktického provádění. Neznásilňuje dětskou přirozenost, nýbrž vede dítě hrou k poznání.

Při vzrůstající oblíbě dětského divadla i dětských hereckých souborů je třeba postupovat s největší obezřetností, aby se nemohly zvrhnout opět v řemeslné využívání citlivého dětského materiálu.

čovat nebo i hrát, nějakých nezakrytých děr, do nichž by mohly děti spadnouti, jsou-li prkna a kulisy zbaveny hřebíků a ostrých či špičatých výstupků, zejména vždy dohlédni na elektrické vedení, jsou-li všechny spoje dobře zaisolovány, žárovky dobře utaženy, aby prostě nemohlo žádné dítě přijíti k úrazu elektrickým proudem!

Též nábytek a rekvizity vždy pečlivě prohlédni, aby se pak při hře nerozsypal trůn pod králem nebo aby se princ nepíchl o kordík.

Pečuj o to, aby mezi dětmi vládl duch kamarádství a pospolitosti a sám svým příkladem buď vzorem! Správným plněním svých povinností i svojí mravní silou se staň vzorem, pak získáš lásku a úctu a tvoje práce bude radostná a výsledky zaručené.

Rozhodně odmítáme!

Ludvík Krafnetr

Hraje se. V tom vchází na scénu nová osoba. Starší žena, typ komické staré. Jen vejde a promluví první slova, vypukne v pravém zadním koutě hlediště tak zv. „frenetický“ potlesk.

Cejá hra ustrne a herečka, právě vstoupivší na scénu, se uklání, usmívá, děkuje — a ostatní herci stojí okolo ní a čekají. Všechno ostatní obecnostvo sedí a čeká a dva nebo tři klakéři vzađu v rohu tleskají a stará paní se uklání...

Myslíte, že to, co líčím, se stalo někde v zapadlém periferijním nebo dokonce venkovském ochotnickém divadle? Kdepak, to se stalo právě zde v Praze a ne u ochotníků, ale v profesionálním divadle a docela v jednom z největších, které má i ve svém jméne program kolektivní tvorby!

Nevím, která je to herečka, třeba je to stará známá těch vzađu tleskajících, třeba měla právě nějaké jubileum x-leté činnosti u divadla. A také na tom vůbec nezáleží.

Jde tady jen o to, že je to zvyk tak ohavný, tak přežilý a duchu dnešní doby odporující, že už ani na scénách posledního řádu se dnes nevyskytuje. A nyní by nám to chtěli znovu zavádět páni profesionálové?

To mohlo existovati dříve, kdy se tleskalo každému „známému komikovi“, jakmile se ozval jeho hlas za scénou. Snad to musilo být: Je přece znám případ velkého divadla, ve kterém měli všichni uváděči a šatnářky přísně nařizeno hlučně tleskat, jakmile se objevil „pan ředitel“ na scéně!

Ale dnešní divadlo, ať už profesionální nebo ochotnické, něčeho takového nesnáší!

Divadlo — každé vůbec — je svým založením společným dílem všech, od napovědy (toho někdy zejména!) až k režisérovi. O zdárný průběh každého představení se stejně dělí jak herci, tak kulísáři, osvětlovači a šatnáři, prostě celý ten nářůdek divadelní, tak početný a přece tak tajemný. Teprve spojením všech těchto prvků vzniká divadlo, teprve složení všech prací těchto většinou zcela anonymních, neznámých činitelů a pracovníků se říká divadelní představení!

Jak by to tedy vypadalo, kdyby řekněme vystoupil na jeviště oponář a klaněl se a bylo mu tleskáno za to, že

presvědčen, že hlasy s vadami, zde vyjmenovanými, možno vyléčiti úplně, hlasy nemocného zabarvení že je možno změnit i v hlasy značné síly, zvukné a dobře se nesoucí.

Učitelé operního zpěvu v době před třiceti a více lety se posmívali metodě prof. Krummera a Platteho, kteří počítali s anatomií a fysiologií hlasových orgánů. Pravdu měli jen potud, že jich není třeba u hlasů, od přírody zdravých a zvukných. Hlasy bez těchto předpokladů byly tehdy prostě odmítány. Je to konečně správné, jde-li o zpěv operní. Hlas, uměle vytvořený, nevyrovná se ovšem hlasu, majícímu všechny podmínky úspěchu již vrozené.

Zde bych však mohl opakovat svůj povzdech: Kolik je dnes takových!

Zcela jinak je tomu však u hlasu herce činoherního, kde někdy velký fond citový, značné nadání mimické, divadelní zjev a horoucí touha po poctivém tvoření jsou tísněny a ubíjeny hlasem, ztíženým některou z chyb, zde uvedených. V jevištní mluvě, kde není dlouze vydržovaných tónů, jako při zpívání, vystačíme s prostředky mnohem skrovnějšími, než ve zpěvu. A co je u pěvce jen průměrem, je již velkým přínosem pro herce činohry.

Dovedeme-li převést výsledky, získané cvičením pěveckým, do řeči mluvené, dosáhneme úspěchů velmi radostného. Tvrdím znovu, že každý hlas, i ten nejbědnější můžeme dnes změnit v dobře znějící, silný a ušlechtilé zabarvený. Podmínkou je jen žákova trpělivost, víra a píle. V případech nejzatvrzejších netrvá studium déle než dva roky. Jinak postačí rok, někdy i jen několik měsíců k získání výsledků velmi pozoruhodných.

S porušenými hlasy jde ruku v ruce povážlivý nedostatek hudebního sluchu. Co to znamená pro herce, poznal každý, kdo se někdy namáhal předříkati začátečníkům některou větu z role ve správné modulaci a intonaci. Adept se marně snaží zabrat. Neslyší prostě melodii řeči. Často však předpisuje role i před jevišti. Ani velikost Vojanova umění neuchránila ho před smíchem obecnostva, když jako Mefisto nepředstavitelně falešně zpíval píseň ve sklepe Auerbachově a zastaveníčko.

Nedostatek hudebního sluchu neumíme dnes ještě odstraniti úplně. To je možné jen v lehčích případech poruchy sluchové a rytmické schopnosti. Těžší případy, kdy žák zprvu vůbec neumí převzítí udaný tón a co do rytmu nedovede správně vyťukávati rytmus předehrávaného rázného pochodu, můžeme sice podstatně zlepšiti, avšak žák nikdy nezíská naprosté jistoty intonační a rytmické. Taková přesnost je však podmínkou jen u operního pěvce, kde sklesnutí tónu o čtvrttón zkazí výkon úplně. Protože intonace herce činoherního nevyžaduje takové přesnosti, je pro něho částečné zlepšení hudebního sluchu již velkým ziskem.

A nyní ještě několik slov o dechu: Správné dýchání a schopnost udržeti značnou zásobu dechu je základním předpokladem pro herce i zpěváka.

Při běžném, povrchovém dýchání plní se vzduchem jen horní třetina plic, spodní jich části se vůbec nevyužije. Dýchá se ústy a ramena stoupají a klesají, takže každé nadechnutí je diváku zjevné. S malou zásobou vzduchu, kterou tímto způsobem shromáždíme, nevystačíme na delší, komplikované věty a zhusta se stává, že nedostatek vzduchu nás donutí nadechnouti v místech zcela nežádoucích, kde taková vynucená pauza větu přetrhne a dá jí nezamýšlený smysl. Jedině správné je dýchání bránicí či, jak se též říká, břichem. Při tomto způsobu dýchání plní se celé plice i jejich nejnižší laloky, pohyb ramen odpadá a převeďte se na vystupňování a klesání břicha, což zůstane diváku utajeno a my disponujeme velkou zásobou vzduchu, se kterou vystačíme i při mluvení nejdelších vět. I hygiena přijde na své, neboť vdechujeme jen nosem, nikdy ústy.

Nacvičení tohoto způsobu dýchání je velmi prosté, do týdne se mu naučíme a nikdy již se nevrátíme k vdechování povrchovému. Časopis českých lékařů „Lékařské listy“ z listopadu 1944 velmi doporučuje užití tohoto dýchání a otiskuje i návrh k jeho nacvičení. Cvičíme s počátku leže na zádech, jednu ruku položenou na

hrudi, druhou na břiše, nohy mírně pokrčené. Vdechujeme zvolna nosem, asi 10 vteřin. Břicho musí při tom vystupovati, aby bránice, plochý to sval, oddělující dutinu hrudní od břišní, mohla klesnout do břicha a zvětšiti tak prostor hrudní, který zaplní nadmutá spodní polovice plic. Pak zadržíme v sobě vzduch zas asi na deset vteřin. Nato zvolna dalších 10 vteřin vzduch vypouštíme, nikoliv nosem, ale jedním koutkem úst, aby neunikalo mnoho vzduchu a my si osvojili ekonomické hospodaření jím. Břicho při tom klesá, až jsou plíce vyprázdněny a my dostáváme pocit dušení. Snažíme se nyní vydržeti sedm až 8 vteřin bez nadechnutí. Nato opět zvolna nadechujeme nových 10 vteř. nosem, při stoupání břicha, pak opět zadržíme na stejnou dobu, poté opět vypouštíme vzduch koutkem úst a po vyprázdnění na 7—8 vteř. zadržíme dech. Tento koloběh opakujeme několikrát, kontrolující dlaněmi rozpínání hrudi a klesání břicha. Jeho pohyby jsou nám znamením, že správně cvičíme. Ramena nesmí stoupati a klesati. Zůstávají nehybna, protože, jak jsem již řekl, jejich pohyb byl předem na stoupání a klesání břicha. Před započítím výcviku zjistíme si dosavadní kapacitu svého dechu: Nadýchne a čteme libovolnou, dlouhou větu zvolna, monotonně, bez ohledu na interpunkční znaménka, nezvyšujeme a nesnižujeme hlasu a poznamenáme si, ke kterému slovu jsme dospěli bez nového nadýchnutí. Toto opakujeme ještě asi 2krát, snažíme se přečísti ve stejné volném tempu ještě několik dalších slov. Sarah Bernhardtová vyžadovala od svých žáků jako minimální výkon přečtení 26 slov. Po nacvičení dýchání bránici budeme příjemně překvapeni velkým rozdílem své dechové mohoucnosti před a po výcviku. Cvičení dechové může každý prováděti sám a nemůže se minouti úspěchem, dodrží-li přesně tento návod. Cvičení na získání síly rozpětí a ušlechtilosti hlasu musí ovšem zavést a kontrolovati odborník.

Dramatické oddělení brněnské státní konservatoře zavedlo již povinné cvičení hlasu, sluchu a rytmu methodami operní školy a zkoušky zpěvu, sluchu i rytmu učinilo podmínkou přijetí do ústavu.

Jsem si jist, že každý, kdo měl možnost poznati výsledky této metody, nebude pokládati titulek mého článku za špatný vtíp.

Zástupci divadelní komise ČOS (České obce sokolské) se sešli ze zástupci ÚMDOČ k poradě, která vedena v nej přátelštějším tónu je příslibem nejužší spolupráce. Konkrétně budou výsledky tohoto jednání vyjádřeny oboustranným prohlášením na všechny spolky a dram. odboru, jakmile dojde dohoda schválení nadřazených míst.

dobře spouští a vytahuje oponu! A třeba by si to někdy zasloužil spíše, než leckterý herec, který je velmi často nesmírně povděčen tomu, že se ta opona před ním uzavřela!

Abyste nebylo omylu, my, kteří proti tomuto zlovyku bojujeme, nejsme proti potlesku vůbec! Naopak, tleskejte, tleskejte hodně, tím více, čím více se vám líbí hra nebo herci. Já sám jsem měl velmi často dlaně celé rozbité a napuchlé od potlesku (třebaže se tvrdí, že kritici sedí zarputile a ani nemrkají) a donutili jsme oponu zvednout se také až patnáctkrát! A nebyla to snad vždy jen opona Národního divadla!

Konec konců, vždyť potlesk je vlastně jediné, co herec a zejména ochotník ze své práce má (kromě pocitu dobře vykonané práce).

To tedy na vysvětlenou. Nejsem a se mnou stejně smýšlející proti potlesku vůbec, ale jsme zásadně proti potlesku jednak na otevřené scéně — i to se dá však někdy omluviti příliš silnými dojmy nebo výkony celku — zejména však jsme proti výše zmíněnému zlovyku vítati na scéně potleskem herce jednotlivě!

Po mnohaleté činnosti slovem i písmem podařilo se nám potlačit tento přežitek starých dob a bylo by velmi zlé, kdyby se měl snad na našich scénách znovu objeviti. To rozhodně odmítáme!

In memoriam. První česká dramatická.

Vladimír Müller

Nadpis posmrtného portréty Gabriely Preissové mohl by vzbudit námitku. Mohlo by být řečeno, že nikoliv Preissová, ale Eliška Pešková byla první naší dramatickou. A dodat k tomu na podporu obšírný seznam jevištních prací, jež čelna naše herečka z druhé poloviny minulého století dala českému divadlu. Ať už to byly její vlastní hry nebo překlady či adaptace her cizích, často velmi podstatné. Ale třebaže Pešková Preissovou předešla a třebaže ji i předčila počtem svých prací, přece jen Preissové náleží titul první české dramatické. Neboť — aniž by tím chtěla být snižována zásluha Elišky Peškové o české divadlo — v jejím případě šlo o práce ve smyslu divadelním, kdežto u Preissové je již silný prvek dramatický, myšlenka, idea. Nadto pak u Peškové jde o vyhovování vkusu či zálib a o vyžívání staré formy, zatím co Preissová je průbojnice, která bojuje za novou formu uměleckou s toutéž rozhodností, jako za důležité momenty sociální.

Tou novou formou či lépe řečeno novým směrem byl realismus a důležitým momentem sociálním byl boj za právo ženy. Preissová měla sedmadvacet let, když se představila svým dramatem, čerpaným z opomíjeného prostředí, k němuž přilnula, z uherského Slovácka. A hned tehdy se ukázala nebojácnou ženou, která nedbá predsudků a která jde nesmlouvavě za svým cílem, bez ohledu na to, že pobouří měšťanskou morálku. Věděla předobře, jaké protesty vyvolal její předchůdce, Ladislav Stroupežnický „Našimi furianty“ a mohla tedy očekávat, že tím méně ona bude ušetřena výtek: žena, která právě má oslavovat životní jas a krásu, dává se do služeb směru, který naopak vidí jen stinné stránky života, libuje si v líčení životního kalu a na odív vystavuje všechnu hanebnost a bídu lidskou. To vše, čím se oháněl pobouřený falešný krasocit, Preissová však ignorovala. Byla poučena statěmi Mrštíkovými o podstatě realismu i naturalis-

mu, znala dramata ruská, která jí imponovala životní pravdivostí a především rozhodovalo její kredo, její názor, že cesta ke kráse života bude otevřena tehdy, až se odstraní lživý nános, který kryje všechnu bídu a špatnost, již nutno ukazovat a tím působit k nápravě, tím připravovat lepší život, zdravější a dokonalejší. Byl to názor zcela správný, ale zároveň na tehdejší dobu smělý a Preissová se tu postavila s odvahou opravdu mužskou, což bylo zase v souhlase s jejím přesvědčením, že žena má nárok na táž práva jako muž, že se mu vyrovná, ba že za jistých okolností dovede se povýšit svou vnitřní silou a mravní čistotou nad něho.

Však to také demonstrovala v obou svých dramatech ze sklonku minulého věku i později ve hrách už méně závažných. „Gazdina roba“ přinesla typ ženy neprávem opovrhované. Je to krajčířka Eva, která si nemůže vzít toho, jejž miluje, Mánka Mešjaného, protože je chudá, kdežto on je bohatý synek ze statku a jeho matka mu diktuje nevěstu bohatou. Nadto má stará Mešjanovka ještě jeden argument proti Evě: není katolička, ale luteránka. A tak Eva, rozbolestněná slabostí Mánkovým, který se nedovede vzepřít, ze vzdoru podá ruku mrzáckému staršímu Samkovi. Ale láska tím není přerušena, naopak zesílí a Eva, třebaže vdaná, se schází s Mánkem, byť ženatým. A oba milenci uteknou spolu na práci do Uher, kde Mánek se stane gazdou a slibuje Evě, že se dá rozvést a vezme si ji. V rozhodné chvíli se však zase ukáže slabochem, podlehně pohrůžkám matčiným a tu Eva končí svůj osud ve vlnách Dunaje. Nuže: ta Eva tu vyrůstá v prostý hrdinský typ, v bojovnici za právo na lásku, která je a zůstává čistou i tehdy, když okolí ji pošpiňuje slovem „roba“, což není nic jiného než souložnice. Tak se dívá pochybná morálka na ženu, která se přimkla k muži z čisté lásky a žije s ním neprovdána. Na osmdesátá léta to byla od Preissové smělost protestovat proti pokryteckému společenskému názoru a brát v ochranu ženu, na niž se hledělo úkosem a s opovržením, byť měla víc mravní čistoty než přemnohý z jejích soudců, který žil nemorálně pod pláštíkem stavu manželského. Ale Preissová se postavila za svůj názor tak nesmlouvavě, že umlčela všechny námitky.

Ne s tímž výsledkem se setkala krátce nato, když prosadila v Národním divadle druhou svou hru, kde zase postavila výrazný ženský typ do popředí děje a ten zase šel svým jednáním proti proudu. Tady byla odvaha autorčina ještě větší, když jádro námětu se dotýkalo přímo paragrafu a když si zahrála na obhájce vražedkyně. A vra-

žedkyni v podstatě zůstává kostelníčka Buryjovka, když hodí pod led nemanželské novorozené své pastorkyně Jenůfy, dítě, které zplodil zradivší ji větroplach Števa. Ale Preissová osnuje děj tak, aby postavila obecenstvo před otázku: je to vina kostelníčky nebo falešného předsudku? Kdyby Jenůfě dítě zůstalo, kdyby se rozkřiklo, že se spustila s mužským, byla by v očích lidí znemožněna, byla by opovrhována a měla by zničený život. Kostelníčka tedy raději riskuje, že sama bude potrestána za spáchaný zločin a je zajisté předsvědčena, že není tak velkým zločinem zničit život nevědomého ještě tvorečka, než život ženy, beztak potrestané zradou milencovou. A proto také klidně se dá do rukou spravedlnosti, necítíc zřejmě výčitek svědomí. Naopak je šťastna, že svým skutkem zajistila Jenůfě budoucnost po boku dobrosrdečného muže, který ji už dávno miloval a z lásky dokonce se dopustil nepředloženého činu. Při této hře se už arci nemlčelo a protesty se snesly na autorku hustě. Byla jí vyčítána touha po sensačnosti, prohlašováno, že se utíká pro náměty do sféry kriminální a ovšem ozvaly se i hlasy s hlediska právního. Ale Preissová i tento nápor hrdě vydržela, stavíc se do pózy své kostelníčky: neboť i ona byla předsvědčena, že jedná správně a za čin kostelníččinčila zase odpovědnou falešnou morálku společnosti. Ta je hlavním původcem zla!

Stejnou linii udržela Gabriela Preissová i v budoucnu, kdy vedle několika drobnějších her, nečinících si nároku na význam (Závodisti, Jarní píseň, Zlatorog, Přijďte k nám až bude jaro) a vedle příležitostného, rovněž nevýznamného dramatu historického o svatém Václavu dala českému jevišti dvě hry — „Dvě ukolébavky“ a „Jaro v podzámčí“. Jsou to hry nesrovnatelně krotší, než byly ty, s nimiž tak rozhodně dobyla jeviště a jimiž si zajistila číslované místo v dějinách českého dramatu, ale přesto ukazují, že se její dřívější názor nezměnil. Ta poměrná krotkost má příčinu v tom, že to, zač Preissová před třiceti a více lety bojovala, bylo už zatím probojováno alespoň v hlavních rysech. Přesto i zde jsou ženské postavy, silnější mužských, jak o tom svědčí zejména Biba Drahošová, která nejen že se nebojí pomluv, když se stane matkou nemanželského dítěte, ale dokonce se jí stane záměrně, stavíc mateřství nad manželství. Jí není muž nutným životním průvodcem, obejde se bez jeho podpory: sama má dosti síly, aby se o dítě postarala. O muže nestojí, stačí, že vykonal ploditelský úkol a víc ho není třeba. A konečně nepoměrně výš než muži stojí ženy, vlastně dívky v idylické komedii „Jaro v podzámčí“. Zejména to platí o

Běše, šlechtické dcerce, která podává navzdory všem aristokratickým hrůzám z messaliance roku šohaji Tonkovi, ukazujíc tak, že nejde o rod ve smyslu šlechtickém, ale o rod ve smyslu docela normálním a že je odzvoněno době, kdy se mohli brát jen „rovni s rovnými“.

Jak zřejmo, revolučnost byla v Gabriele Preisové, její dílo stojí ve znamení sociálního pokroku a demokratické myšlenky a spolu s obojím je tu důrazný tón feministický, emancipační. Není rozhodující, že mnohde k povýšení ženy bylo třeba obrátit snižít muže, není také rozhodující,

že výběr mužských typů, stavěných jako protějšky ženských hrdinek, bývá nejednou záměrně jednostranný: rozhodující je výsledek a tomu nelze upřít vysokou mravní i uměleckou hodnotu.

A třebaže dnes obě vrcholná díla autor-ky, nedávno zemřelé ve věku vpravdě pozhnaném — osmdesáti čtyř let — uplatňují se dnes už takřka výlučně v podobě hudební — Foersterova „Eva“ a Janáčkova „Její pastorkyňa“ — přece jejich význam trvá a dokonce nelze o nich říci, že jsou mrtvá. Ne: přezívají svou autorku.

Čestnými členy Želenského okrsku v Brně in memoriam

jmenování za své zásluhy

Edmund Gloc a Josef Weinstein

Edmund Gloc byl spoluzakladatelem okrsku. Od založení byl členem okrskové rady v různých funkcích a posléze po Frant. Strakovi (čestném členu ÚMDOČ) dlouholetým předsedou okrsku. Jeho činnost v okrsku i mimo něj směřovala vždy k povznesení a rozvoji idee ÚMDOČ. Byl vždy nadšeným a poctivým služebníkem dobrého ochotnického divadla a usiloval i v časech, divadlu nepříznivých (doba hospodářské krise), aby ochotnické spolky a odbory si uvědomovaly nutnost silné organizace. Zůstal na svém místě, i když okrsek, resp. většina jeho činovníků ztratila vlivem poměrů víru v organizaci a tím uvedla okrsek do organizační i finanční stagnace. Br. Gloc jezdil a přesvědčoval. Fundoval své cesty do Prahy v zájmu okrsku a ochotnictva (jako místostarosta ÚMDOČ) ze svého, aniž měl naději, že mu budou výlohy někdy nahrazeny. Jeho neustálá práce a velká víra v organizaci pomohla mu v r. 1937 zachránit okrsek od zániku. Ačkoliv byl oblíbeným a velmi zaměstnaným veřejným pracovníkem a členem malého předměstského spolku, kde byl prací přímo zavalen, přece si dovedl najít čas, aby se mohl účelně a odpovědně věnovat práci pro spolek. A tato jeho práce přinesla okrsku prospěch. Nedal se od své obětavé činnosti odvrátit ani v době, pro něj osobně osudové. V létě r. 1941 byl spolu se svou manželkou zatčen gestapem pro podezření z činnosti, říši nepřátelské. Po vyšetřování v koncentračních táborech v Brně byl odvezen do Osvětimi, kde byl 1. II. 1942 umučen. Byl opravdovým vlastencem, uvědomělým divadelníkem širokého rozhledu a rozvahy, všemi milovaný. Ve vězení se choval velmi statečně a myslel na ochotnickou práci, jak dosvědčil ještě za svého života jeho přítel a spoluvězeň Josef Weinstein.

Josef Weinstein byl nástupcem Edmunda Glose. Jak ve vedení okrsku, tak i z části v tragickém osobním osudu. Byli to věrní přátelé a spolupracovníci, vzájemně se doplňující. Gloc — myslitel, idealista. Weinstein — iniciátor a praktik. Josef Weinstein přihlásil se k práci v divadelní organizaci mezi prvními. Prošel téměř všemi funkcemi, které vykonával svědomitě a odpovědně. Vyznačoval se přímostí, iniciativou, organizačním smyslem a rozhodností v jednání. Tyto vlastnosti učinily z něho hybnou páku okrsku. V kritických dobách okrsku dovedl zásáhnouti způsobem, který mu byl vlastní a který mu u všech nezaujatých spolupracovníků získal nehynoucí úctu a respekt. Byl vyhledáván nejen jako výborný divadelní praktik, ale též jako dobrý, vervní řečník, který dovedl nadchnout a posílit. Pomáhal každému bez rozdílu, kdo ho o pomoc požádal a kde jí bylo třeba. Organizační a ideový vzestup okrskové práce, zvýšená autorita okrsku u spolků je jeho dílem. Byl učitelem všech činovníků a ukazoval, jak se má pracovat pro celek. Je pro nás dosud nedostižným vzorem. Zůstal ochotnictvu, zejména výchově mládeže věrný, i když ho jiné velké organizace lákaly k práci a slávě. V kritických dobách národa i okrsku postavil se nebojárně do čela okrsku. Byly to doby opravdové, cílevědomé a organizované práce v plném tempu. Po nastoupení Heydrichově za stanného práva byl zatčen a po několika měsících věznění byl propuštěn s rozrušeným zdravím. Přesto se opět vrhl do práce. Jako předseda okrsku a člen výkonného výboru ÚMDOČ padl jako opravdový dělník a voják ochotnické myšlenky: — na jevišti při přednášce v rámci školení I. stupně r. 1943. Jeho pohřeb se stal manifestací divadelníků i ze vzdálených míst a jeho odchodu želely všechny moravské okrsky, neboť nebojoval jen za zájmy svého spolku nebo okrsku, ale za zájmy všeho moravského ochotnictva.

Svým životem, svou prací, nadšenou a nadprůměrnou, svou čistou láskou k ochotnictvu a jeho činnosti zasloužili se bři Gloci Weinstein o ochotnictvo. Zvolením za čestné členy in memoriam splácíme jen z části svůj dluh jejich památce.

Vladimír Podrazský (nar. 1. IX. 1920)

V Z P O M Í N Á M E

Václav Huml (nar. 1. V. 1914)

Jednota divadelních ochotníků v Bustěhradě vzpomíná prvního výročí dne 17. března 1945, kdy byli zatčeni vynikající členové spolku Václav Huml a Vladimír Podrazský z Bustěhradu.

Vladimír Podrazský, režisér ochotnické činohry, ilegální spojka mezi Kladnem a Prahou, stal se obětí gestapa. Byl uvězněn v malé pevnosti terezínské věznice v cele smrti. Zemřel po převozu do kladenské nemocnice 21. května 1945.

Václav Huml, zakladatel a vedoucí režisér divadla pro mládež, přímý člen podzemního hnutí, uvězněn v malé pevnosti v Terezíně, zemřel 7. května 1945.

Ten den zachvěli jsme se všichni jako list, vydaný na pospas nejsurovější vichřici. Zároveň však ztuhla

naše víra v nejtvrďší kov, z něhož byl ukován řetěz, kalený nejvzácnější českou krví. A jeho vrcholný článek, který věrně spojoval každého z nás, byl dokován právě osudného dne. V té chvíli jsme si uvědomili, kdo nám v těchto dvou odchází.

Václav Huml kolem sebe sdružil kruh nás mladých, aby pod nenápadnou činností divadelní nás vedl pevnou rukou k cíli, kterého se sám nedočkal. Získal si naráz naše srdce, která mu zůstanou na věky věrna.

Přátelé, svým hrdinným činem jste se stali pro nás nejpřednějšími vzory, kterých nikdy nezapomínáme! Vaše jména již nenáleží jen pozůstalým, nýbrž nám všem, celému národu.

Čest vaší památce!

60 let ÚMDOČ.

Resoluce Spolku div. ochotníků v Dobřichově pošta Pečky.

Ve své řádné valné schůzi, konané dne 10. února 1946, jsme všemi hlasy schválili tuto resoluci: Slibujeme vždy a za všech okolností čestně a nezištně plnit program ÚMDOČ a tím přispět ke kulturnímu rozmachu v naší obci.

Půjdeme v šlépějích našich slavných divadelních předchůdců — J. K. Tyla a jiných.

V přítomné době nám bude zářnou hvězdou náš starosta ÚMDOČ Mítlöhner, který padl při květnové revoluci.

Nedopustíme, aby bylo v našem divadelním ochotnictvu třídění politické.

Naším heslem buď: Divadlo — základ života!

Za Spdo. v Dobřichově:

K. Pokorný, předseda

Hovorka, jednatel

Uznání naší Matici.

Mítlöhnerova dram. druž. „Vlast“ v Praze-Vršovicích zaslala ÚMDOČ přípis, v němž píše: „Plníce jednomyslně usnesení XXI. řádné valné schůze, konané dne 4. března t. r., tlumočíme vedení naší výsostné organizace upřímný

děk za všechnu práci a usilovnou snahu o zabezpečení práv českého divadelního ochotnictva. Věříme své milé ÚMDOČ, věříme jejím vedoucím, př. generálnímu tajemníkovi a jednateli, které v jejich nejvyšší odpovědné a námažavé činnosti plně podporujeme a stavíme se v dokonalém souzvuku za

jejich činnost. Mítlöhnerova dramatická družina „Vlast“ v Praze-Vršovicích je si vědoma úkolů divadelního ochotnictva a bude je plnit s vědomím odpovědnosti. K 60letí ÚMDOČ dává své členy k dispozici pro úkoly, které budou moci ve svých schopnostech zvládnouti, budou-li jim uděleny.”

Příkladný projev ochotnického spolku dělnického (OSD) v Novém Hradci Králové.

Z řádné valné hromady OSD, konané dne 10. t. m., zdravíme srdečně jménem našeho členstva ÚMDOČ v Praze, uznávanou představitelku a neohroženou zastánkyni zájmů čs. ochotnictva v dobách dřívějších, stejně jako nyní ve vlasti znovuosvobozené.

Chceme se dokonale zapojiti do budovatelské, kulturní a osvětové práce ve službách národa a naší milované vlasti, tak jak je neměnitelným příkazem doby a povinností uvědomělých lidových divadelníků naší republiky.

Věříme, že ÚMDOČ se přičiní ze všech sil a možností, aby připravovaný divadelní zákon přinesl vše nezbytně nutné a žádoucí, co je od něho lidovými divadelníky v neochvějně důvěře očekáváno. Pak také naše práce bude radostnější, rozhodně i úspěšnější a nebude jistě přičin, aby byla přehlížena či podceňována některými zaujatci, jako tomu je bohužel nyní.

Ve vděčné vzpomínce skláníme se před památkou všech hrdinů, kteří z řad našeho ochotnictva za bojů proti nacismu položili i své životy a jimž v čele stojí sám vzorný a nenahraditelný činovník, starosta ÚMDOČ Jul. Mítlohner.

Jejich krásnému odkazu zůstaneme věrni a ukázněným působením budeme se ze všech sil přičiňovati, aby ochotnictvo zaujímalo vždy čestné místo v čs. kulturní obci, jako její nejpůsobivější složka.

Republice a ochotnictvu zdar!

Za Ochotnický spolek dělnický Nový Hradec Králové, řádný člen ÚMDOČ:

Jar. Kudrna, předseda

Jan Filip, jednatel

Josef Vacek, šéfrežisér

Jubilejní škola v Hronově 1946.

Otto Minářik

Je již ustálenou ochotnickou zvyklostí vzpomínati jubileí kulturními činy, odpovídajícími významu vzpomínky. ÚMDOČ vzpomíná v letošním roce svého šedesátiletého trvání několika významnými kulturními podniky. Mezi nimi sluší především jmenovati Jubilejní školu, která bude v měsíci srpnu 1946 uspořádána v rámci Jiráskových oslav v Hronově.

Vzpomínka na 60 let obětavé kulturní práce tisíců ochotnických pracovníků zavazuje pořadatele vzpomínkového pořadu slavností k odpovídající úrovni těchto podniků a proto také byla jubilejní škole věnována nevšední péče, aby její úroveň byla po všech stránkách přímo úměrná významu dané vzpomínky a aby dokonale splnila své poslání: Přinést užitek nejširšímu okruhu ochotnických divadelníků.

Název Jubilejní škola hlásá, že je školou mimořádnou, školou mimo rámec normálního školení ÚMDOČ, tedy mimo I., II. a III. stupeň. Jejím posláním je: Zvýšiti všeobecnou úroveň ochotnického divadelnictví — kulturně i umělecky — Do zkyprné půdy, 60 let obdělávané, budou zasetá nová semínka, aby vzrostla a vydala požehnané plody.

Jak na první pohled patrné, neliší se toto poslání nijak podstatně od onoho, které provází všechny školy ÚMDOČ — ale přes to je Jubilejní škola mimořádnou školou, která chce absolventů I. stupně povinného školení ÚMDOČ účelně rozšířit a prohloubit školením dosažené vědomosti.

K splnění tohoto účelu byla volena zvláště vhodná osnova: Zahnuje v sobě zhuštěně všechny základní poznatky hereckého, režijního a scénického divadelního tvoření vzhledem k znalosti absolventa I. stupně povinného školení ÚMDOČ.

Jubilejní škola chce být po všech stránkách: organizační, školské a odborné vzornou ukázkou, podle níž by její posluchači ve svých okrscích organisovali a prováděli školení, ÚMDOČ přikázané.

První přípravy k uskutečnění Jubilejní školy počaly ihned po schůzi výkonného výboru v Hronově v srpnu 1945, v níž návrh na její pořádání byl přijat. Především bylo třeba získati zkušené ochotnické pracovníky, kteří svou dlouholetou — teoretickou i praktickou — ochotnickou činností se o hodnotnou úroveň a

Praktická poradna.

Z důležitých bodů pracovního programu ÚMDOČ v jubilejním roce je snaha o radikální zvýšení úrovně všech ochotnických představení. Ačkoliv mnoho spolků je umělecky i organizačně na značné výši, je stále ještě dosti takových, které neznalostí neb špatnou vůlí škodí poctivé práci ostatních. Dobrý ochotník těžce nese, že v kritikách, odborných přednáškách a debatách je výraz „ochotnický“ totéž co „travně neumělý, rozpačitý, diletantský“. Je to vžitý zlozvyk, proti kterému lze bojovat jedinou zbraní: hodnotou, ve výběru i provedení.

Dramaturgický výběr usnadní spolkům právě vydaný seznam divadelních her, který obsahuje též hry pro mládež. ÚMDOČ zašle tento seznam každému spolku, který o něj požádá a doufá, že tím dosáhne zlepšení repertoaru. Pro zvýšení reprodukční úrovně vytvoří ÚMDOČ zvláštní poradní sbor, který bude spolkům pomáhat i v otázkách praktického provedení divadel. představení.

Dnešním číslem zřizuje v „Českém lidovém divadle“ praktickou poradnu pro ochotníky, ve které bude členům odpovídáno na přímé, všeobecně důležité dotazy, týkající se umělecké i organizační a ochotnické práce. Zvláště nové spolky, které budují a organizují ochotnickou činnost v pohraničí a jsou od okrsků dosti odlehle, potřebují rychlých praktických pokynů, které jim usnadní jejich pionýrskou službu, ušetří cestu, zbytečné shánění a případné zklamání. Řiďte proto své dotazy na adresu Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze II., Spálená 11., označte na obálce i v dopise poznámkou „Ochotnická poradna“, uveďte přesně a čitelně adresu spolku neb jednotlivce, nezapomeňte udat poslední poštu a případně značku, pod kterou uveřejníme odpověď. Vítány jsou i nové náměty a řešení,

které mohou být jádrem veřejné ankety a zdůrazní tvořivý postoj široké veřejnosti k lidovému divadelnictví.

Dram. odbor klubu A. B. Š. ve Zruči nad Sázavou. Zákaz týká se zásadně všech operet, kromě klasických, v případě, že soubor na sehrání stačí. Pro představení operet neplatí výhoda osvobození dávky ze zábav.

Spdo. Hradec Králové-Věkoše. Seznam her pro mládež jsme zaslali. Pro malé jeviště se hodí zvláště hry: Sylva Dubinská „Koukolíček“, Mellanová „Žvanivý slimák“, Míla Kolář „O rozmazené Pamele“, F. Krch „Dvě Maričky“, F. S. Procházka „Popelka“, J. Smutný „Hlupáček“.

Podp. spdo. „Tyl“, Horní Branná. UMDOČ vydala tiskem vzorné spolkové stanovy, které se nemusí doplňovat jinými, než místními skutečnostmi a kterých užívá většina našich spolků. Děkujeme za blahopřání k 60letému jubileu.

Divad. spolek „Tyl“ v Kostomlatech u Nymburka. Hry pro mládež bez proměn: Jaroslav Mácha „Malí čeští Robinsoni“ (tropické pobřeží). Míla Mellanová „Želva, ropucha a lesní duch“ (prales). Ant. Smažík „Silné chvíle“ (dvůr autosprávkárny). V. J. Šindelář „Dareba“ (zákouti vesnické návsi).

Všeobecné dotazy. Hry, vhodné ve dnech výročí květnové revoluce: V. Vaňátko „Malý partyzán“, F. A. Šubert „Probuzenci“, J. a K. Čapkové „Matka“, R. Robl „Zvony“, F. Šrámek „Soud“.

Pokyny a směrnice pro výběr her pro mládež jsou uvedeny v seznamu her. Dotazy o provedení zasílejte přímo do poradny UMDOČ.

Naši v Americe.

A. B.

Naši krajané v Americe soustřeďují se ve vlasteneckých sdruženích, divadelních a tělocvičných spolcích, které zvláště v prvních dnech jejich pobytu v cizí zemi nahraňují jim domov. Slyší zde mateřskou řeč, najdou krajany, kteří jim pomáhají zvládat zmatky prvních dnů. Mohou zde hrát i divadlo, pro které si přinesli lásku ze vzdálené vlasti a pomocí něhož šíří i za mořem vědomí národní pospolitosti. U nás lidové divadelnictví doplňuje scény profesionální, má závažné úkoly osvětové a lidovýchovné. V dobách útisku národa rozžihá však znovu buditelskou pochodň Tylovu, aby opatrovalo český jazyk, národní cit a vědomí nejširších vrstev, kterých zvláště dnes, v době demokratické lidové republiky je tak zapotřebí. Tento ryze národní úkol, tak často mnohými (nejnověji Kulturní Politikou z 29. III. 46, čís. 24) odsuzovaný jako přežitek z dob starého Rakouska, je zvláště u našich krajanů v Americe velmi potřebný. Obklopeni cizím prostředím, cizí řečí, izolováni od své vlasti, z které dostávají duchovní podporu velmi zřídka, tvoří menšinový ostrov, pro nějž poctivě a vřelě vlastenečtí je nezbytným prostředkem k udržení národní existence. Starší generace lpí věrně svými kořeny v rodné půdě. Hůře je to s mládeží. Ta podléhá stále častěji svodům okolí, stydí se za příhanu přistěhovalectví. Ztrácí brzy

správný vývoj českého divadelnictví plnou měrou zasloužili. Jejich odborné znalosti, dlouholetá činnost a z ní čerpané zkušenosti zaručují Jubilejní škole úroveň, odpovídající plně jejímu významu. Osnova této školy zahrnuje v sobě tyto základní předměty divadelního tvoření:

I. Pro herce:

1. **Jevištní řeč** — první základní kámen, na němž se buduje herecký výkon. Jím musí začínat i končit každá divadelní škola pro vzdělání herců i režisérů. Je naším úmyslem uspořádati přednášky o jevištní řeči ve třech souběžných bězích:

a) **Běh Dr. K. Rektorisové z Prahy** o textu divadelní hry, nauce o českém tvarosloví, o kazimluvách ve skladbě a frazeologii, o skladbě jevištní mluvy a kallilogii, o správné výslovnosti - orthoepii a o zvukové podobě věty.

b) **Běh prof. Jaroslava Tomsy z Liberce.** Mluvidla a jejich práce. Popis jednotlivých hlásek. Vady ve výslovnosti hlásek a jejich skupin. Ráz v češtině. Přízvuk. Kvantita českých hlásek. Přehled literatury a výklad o metodách, užívaných v experimentální fonetice.

c) **Běh prof. J. Lanty, ředitele rg. v Kostelci nad Orlicí.** Řeč v divadelní literatuře. Klasické hry české. Úprava divadelní hry. Podmínky správné úpravy. Praktické ukázky.

Posluchači, kteří se přihlásí do Jubilejní školy, mají možnost voliti si jeden z těchto běhů, což ve své přihlášce uvedou. Tyto tři běhy — po šesti hodinách — budou do školního rozvrhu zařazeny tak, že posluchačům nebude možno, aby mohli býti zároveň přítomni všem třem běhům. Rozdělení do jednotlivých běhů se stane podle došlých přihlášek.

2. **Jevištní pohyb** — druhý základní kámen k vytvoření hereckého projevu.

Přednáší pí. Růžena Pluhařová ze Semil, učitelka uměleckého tance. Vznik pohybu a jeho životní podmínky. Rozdíl pohybu. Vznik jevištního pohybu ve starém Recku. Antický chór. Vývoj tance. Civilní pohyb. Komparsy. Choreografické řešení davových scén. Tance v různých dobách. Tanec v dětském divadle. Přírodní divadlo. Geometrické řešení jevištního prostoru pohybem s pomocí světla. Celkem 4 hodiny.

3. **Herec výtvarník.** Základní podmínky k správnému vytvoření hereckého projevu.

Přednáší prof. Otto Minářík z Prahy, kulturní referent UMDOČ. Herecké řemeslo. Herecké umění. Příprava k herectví. Příprava k vytvoření dané role. Celkem 4 hodiny.

II. Pro režiséra:

1. **Zásady moderní režie.**

Přednáší Franta Smažík z Prahy, ředitel Vesnického divadla. Podstata a smysl režie. Význační režiséři světoví. Vývoj české režie. Režijní styly. Funkčnost režie. Methody režijní práce. Režie akustická a optická. Studijní materiál.

III. Pro scénického výtvarníka:

1. **Práce výtvarníka.**

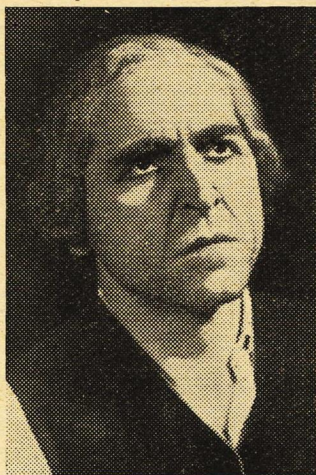
Přednáší Ing. Alois Pile z Přerova. Vývoj jevištního výtvarnictví a techniky a divadelního prostoru. Spolupráce výtvarníka s režisérem. Scéna spoluvytváří na jevišti dramatické dílo. Slouží myšlence hry a výkonu herce. Zařízení jeviště. Pomůcky k vytvoření výtvarného díla na jevišti. Výtvarná tvorba scény včetně nábytku, kostýmů a všeho zařízení. Praktické příklady. 8—10 hodin s promítáním obrázků.

2. **O výtvarném umění.**

Přednáší Ing. Dr. Karel Lhota z Prahy. Co je výtvarné umění? Umění pravěké. Čína. Japan. Středověk. Umění starokřesťanské, byzantské, islamské, gotické. Novověk. Renesance, barok, rokoko, klasicismus, romantismus, úpadek slohu v předešlém století, secesse, vývoj stavebních slohů po dnešek. Česká stavba lidová. Celkem 4—6 hodin s promítáním obrázků.

Lidové divadlo Strašnice: Postavy ze hry Jiřího Mahena: „Mrtvé moře“

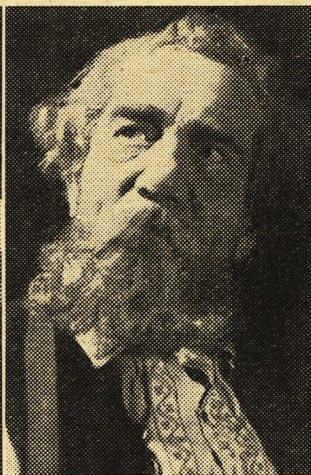
(Hra o 4 jedn. Režie J. Vonka.)

Sedlák Havelka -
Jar. Vonka

Tkadlec Pšenka -
Jos. Chrpá

Kovář Matula -
Ant. Grasinger

Vrchní -
Jan Veselý

Foto Ant. Jirout, Strašnice

V Jubilejní škole přinášíme letos novinku. Dnešní doba vyžaduje přípravy pro lepší budoucnost našeho národa. S touto přípravou je třeba začít u těch, kteří jednou přijdou po nás a tudíž u naší mládeže. Je proto nanejvýš nutno, aby čeští divadelníci věnovali zvýšenou péči přípravě divadel pro mládež. Toto vědomí nás nutí k zařazení přednášky o tomto tématě, která jistě ve všech posluchačích vzbudí zasloužený zájem. Bude na nich, aby poznatky, z této přednášky získané, cílevědomě šířili ve všech spolcích svého okrsku. Hraní divadla pro mládež má mnohostranný význam. Usměrnjuje dětské myšlení. Opravuje nesprávné názory. Získává divadlu přátele, z nichž vyrůstá dorost našich ochotnických spolků — později nadšení a obětaví spolupracovníci divadelního dění.

IV. Divadlo pro mládež.

Přednáší pí. A. Bočková z Prahy. Smysl a cíl divadla pro mládež. Historický přehled divadla pro mládež. Dramatická literatura téhož. Jevištní řeč v divadle pro mládež. Dramaturgie. Režie a herecký projev. Výtvarnictví. Hudba, zpěv a tanec. Organizace divadla pro mládež. Běžný repertoár. Celkem 6 hodin.

Jubilejní škola sestává z 36—40 přednáškových hodin, rozvržených do 9 dní po 4—5 hodinách dopoledních.

Mimo tyto řádné přednášky připojuje se k Jubilejní škole — tak jako v minulých letech — zvláštní běh líčení v rozsahu dosud nebývalém. V běžích — nejvýše o 40 posluchačích — budou teoreticky i prakticky v 27 hodinách odpoledních probrány všechny náležitosti správného líčení. Každý posluchač bude povinen si přinést všechny potřeby k líčení — seznam základních potřeb viz níže — tak aby se mohl podle návodu vedoucích kursu sám nalíčit a líčení si osvojit. Posluchači budou v tomto běhu cvičeni tak, aby nejen sebe, ale také své spoluherce mohli líčením připravit k zdárnému provedení přidělené role.

Vedením těchto běhů byli pověřeni prof. Josef Huška ze Strašnice*) na Moravě a František Krátký z Pardubic. Při větším počtu přihlášek by byli přizváni ještě další odborníci.

Do běhu líčení se podávají zvláštní přihlášky, které zašle sekretariát ÚMDOČ Praha II., Spálená 11.

*) Potřeby pro běh líčení prof. Hušky: Zrcadlo, utěrky, vaselina, vata, pudry (bílý, růžový, přirozený, nažloutlý a nahnědlý), kousky krepů (černý, světlý, šedivý a bílý). Kdo má možnost vzít s sebou spolkové nebo vlastní vlásenky, poutkované vousy, připravená obočí atd., přinese si je s sebou. Mastix nebo bílý lihový lak. Ličidla: Pleťovky 2, 3, 5 nebo 4, 6, 15, 9 nebo 8, 29, 10, 31 nebo 32, ženy 62. Bylo by záhodno, kdyby všichni posluchači měli štětce — malířské, tvrdé a několik velikostí. Číslování ličidel podle Frankla.

národní osobitost a druhá, třetí generace nemluví již ani rodnou řečí.

Lidové divadelnictví, pečlivě a plánovitě řízené, je ideálním prostředkem k upevnění národní soudržnosti a má zvláště v dorosteneckých klubech možnost pevně připoutat naši mládež v Americe k národnímu celku.

ÚMDOČ je si vědoma důležitosti národní výchovy našeho dorostu v Americe a proto prostřednictvím svého generálního tajemníka Hudečka vyhledala předsedu Národního sdružení v Chicagu, pana Adolfa Kačera, aby se informovala o stavu, potřebách a právních svých spolků v Americe.

Jelikož zjistila, že tamním spolkům chybí hlavně nová dramatická literatura, věnovala jim z vlastní knihovny četné svazky divadelních her i odborných studijních knih, které jsou dnes na knižním trhu rozebrány. Kromě divadelních her, které dnes vůbec nelze obdržeti, byla věnována zvláště bible českoslov. ochotníků „Česká mluvnice“ od prof. Dr. K. Rektorisové, Klikova kniha „Jak vytvořím masku“, Talika-Rydvana „Ve službách Thalie“, Brousilovy „Listy ochotníkům“, Mahenův „Režisérův zápisník“ a j.

Vedle těchto ukázkových knih připravila ÚMDOČ pro své členy v Americe soubor nových her, zvláště pro mládež, které za finanční podpory Ministerstva informací, VI. odbor pro kulturní styky s cizinou zasílá jako první upřímně míněný krok vzájemné kulturní spolupráce. Podává tak ochotnickým spolkům nejen pevné vodítko v ochotnické dramaturgii, nýbrž propaguje za mořem českou dramatickou tvorbu.

Vřelým zájmem a nadšením pro dobrou věc snaží se ÚMDOČ i v mezích úzkých finančních možností konkrétně spolupracovat na národní výchově našeho dorostu v cizině a tak na zachování tisíce mladých lidí rodné zemi.

Krátce o mnohém.

Poplatkové změny nastaly dnem 16. března, kdy nabyl platnosti zákon z 19. února 1946 čis. 32 Sb., kterým se ruší

všechna poplatková nařízení z doby nesvobody. Novým zákonem se zavádí právní stav, platný 30. září 1938. Byly však provedeny zároveň některé změny, z kterých naše spolky a okrsky budou zajímat: byly zvýšeny sazby pevných poplatků. Obvyčejná žádost, která se kolkovala dosud kolkem za Kčs 5.—, podléhá nyní kolkovnému Kčs 12.—. Každá příloha k žádosti podléhá kolkem za Kčs 2.—. Žádost za povolení div. představení nutno opatřit kolkem za Kčs 20.— (dříve Kčs 8.—). Značně se také zvyšují poplatky z účtů a to: Účet do Kčs 500.— podléhá kolkem za Kčs —50 hal., do Kčs 1000.— kolek za Kčs 1.—, do Kčs 5000.— za Kčs 2.—, do Kčs 10.000.— za Kčs 3.— a za každých dalších Kčs 10.000.— se sazba zvyšuje o Kčs 3.—. Podrobnosti najdete ve jmenované Sbírce zákonů a nařízení.

Valná schůze pražského okrsku. Pražský okrsek Dra Fr. Hermana a V. K. Blahníka konal v neděli 24. III. 1946 v Ústřední knihovně města Prahy, Mariánské nám. 39. valnou schůzi za přítomnosti gen. taj. ÚMDOČ Hudečka, choti zesnulého starosty J. Mitlöhnnera, dram. umělce O. Korbeláře za profesionální divadelníky a řady redaktorů denních listů. Schůze byla četně navštívena a měla důstojný průběh. Přítomní uctili památku padlých ochotníků povstáním a pietním okamžikem ticha. Zvlášť bolestně vzpomněli tragicky zesnulého starosty J. Mitlöhnnera, který ještě na lonské valné schůzi dlel mezi námi. Na návrh okrskové rady byl jmenován in memoriam čestným členem pražského okrsku. Zprávy kulturních i organizačních činností podaly obraz pracovní situace v revolučním roce 1945, kdy všeobecné události, pohyb členstva i nové zájmy jednotlivců nepřispěly k vytvoření bezpečné základny ochotnického budování. Ale i tak byly dosaženy uspokojivé výsledky kulturní i organizační a projevena nezlomná vůle k překonání přechodných nesnází. Pod heslem „vytrvat a neslevit“ hodlá pražský okrsek vstoupit do nového období ochotnické práce. Účinnou injekcí byl sugestivní, formou i obsahem dokonalý projev gener. taj. ÚMDOČ J. Hudečka, který každým hluboce uváženým slovem vzpružoval obleněný tep ochotnických srdcí. Hluboká, vroucí láska k věci, klidná jasnouřivá rozvaha i důkladný rozhled jsou jeho účinnými zbraněmi v bojích i pevnými otěžemi ve vedení. Těmito vlastnostmi je předznamenáno vítězství ochotnické myšlenky, pro níž rok 1946 znamená skutečnými nejvyššími met. Po rozdělení upomínkových diplomů účastníkům jubilejní soutěže ÚMDOČ následovala volba nového předsednictva, které poctivou snahou a obětavou prací bude pracovat k prospěchu pražského ochotnictva.

A. B.

Naše premiery. Scéna slovanských autorů v Praze razí cestu nové ochotnické dramaturgii. Pořádá pro Jednotu slovanských žen v Praze cyklus slovanských autorů, kterými propaguje práce jejich dramatiků, vesměs premiery. První hrou

Výkonný výbor ÚMDOČ ve své schůzi, dne 17. února 1946 konané, rozhodl, aby z každého okrsku ÚMDOČ byl do Jubilejní školy vyslán jeden posluchač-stipendista, kterému z prostředků ÚMDOČ bude v Hronově zajištěn bezplatný pobyt a jemuž bude poskytnuta částečná úhrada cestovného, takže by sám hrál pouze stravování. Tento posluchač bude mít přednost při přijetí do Jubilejní školy, bude-li jeho jmenování příslušným jeho okrskem provedeno nejpozději do 31. května t. r. Okrsek, který nepoužije svého práva jmenovati posluchače Jubilejní školy, musí ÚMDOČ tuto okolnost odůvodnit.

(Dokonč. příště.)

VIII. cyklu Jednoty, kterým zahájena její poválečná činnost bylo v listop. min. roku na scéně div. na Slupi provedené 6akt. lužické drama Jos. Nowaka „Poslední král“ (přel. K. Kyas, rež. a scéna K. Vraný). Podkladem dějovým je starolužická báje o tajné volbě — i za doby nesvobody — krále, jemuž svěřeny korunovační klenoty, o nichž vědí pouze zasvěcení. Rostislav, takto zvolený, zpronevěruje se náklonnosti k dceři cizáckého hraběte vlastní krvi a rodu a jím ztrestán, kající se vrací. Hra, scénicky nesložitá, nesena je dikcí, jež, je-li věrně zčeštěna, působila velmi nepřírovnalost — strojeně a vyžadovala nevyhnutelně dramaturgického zásahu, jehož se však ani překladatel nepodjal. Provedení bylo průměrné úrovně. Jednotná scéna vykazovala v podrobnostech některé dobové nesrovnalosti (kříž u pohanských Lužičanů a pod.). Ryd v. — V letošním březnu sehrál tu týž soubor novinku sovětského spis. Konstantina Finna „Rendez-vous“. Autora-reportéra je „Rendez-vous“ první celovečerní hrou. Nezapře v ní především pohotovému informátorovi o sovětských poměrech, řeší problematiku a etiku manželství, postoj společnosti k bývalému delikventovi a jeho poměr k činnosti práci a kreslí řadu zajímavých postav, ostře charakteristicky odlišených: Mladá žena, jejíž citové dobrodružství z prvních let konvenčního manželství ohrožuje rovnováhu pozdějšího vroucného soužití, snaží se všemi prostředky zabránit rodinnému rozvratu. Smířlivý postoj manžela k ženě prohrěšku z minulá zakládá nové štěstí rodiny a zdatně charakterizuje sovětský svobodomyšlný názor na malicherný předsudky společnosti. Svižná režie Vlad. Liscky zasadila hru do důmyslných interiérů K. Vraného a rozehrála řadu vtipných, komických i lyrických scén. Překlad prof. B. Mathesia umožnil seznati práci, jejíž těžiště leží spíše na povrchu reportáže, než v dramatické hloubce, která nás však seznamuje s krásným poměrem sovětského lidu k práci, prospěšné celku, v jejíž službách taje každý malicherný důvod osobní. (A. B.) — Čten.-záb. spolek „Hálek“ v Praze nastudoval za režie a v zčeštění prof. O. Minářika slovenskou hru Jul. Barče-Ivanova „Matka“, kterou po pražské Měšt. bes. provedl v Divadle malých pionýrů na Havlíčkově nám. Lidová hra z všedního hornického prostředí líčí matčinu obětí života za usmíření rozváděných synů. Námitky málo utěšeného však výhledu do jich budouc-

nosti překonati lze poukazem tendencí, která by neměla chybět ochotnické hře. Provedení v jubil. soutěži Maticí i vzhledem k přítomnosti autorově bylo co nejpečlivěji připraveno a vykazovalo pozoruhodnou úroveň v celkové souhře i jednotlivých výkonech, z nichž zvlášť vyzvednouti je důsledně charakterizovanou sousedku pí. Klimešové i v bolesti a odhodlání krásnou postavu matčinu, již v podání pí. Krausové chyběla do dokonalosti místy přemíra pathosu. Pavel p. Martinkův, v citových výjevech měkký a vřelý, měl by se zbavit některých rušivých návyků. (R y d v.)

Maticie divadelní obnovuje svou činnost po dobrovolném odmlčení se v době okupace. Je jí založení sbírky původních českých dram. her, v nichž hodlá vydávati umělecky hodnotné práce nových autorů. Jako 1. svazek vyšla 3akt. dram. báseň Jana Greží „Barbora Celská“. Tato hra, jejíž premiera byla v r. 1936 v Bratislavě a pak v r. 1937 v divadle Na Slupi v Praze, staví na scénu zajímavou postavu druhé manželky císaře Zikmunda, Barbory z rodu hrabat celských. Postava této královny, opředené nenávistí papeže Aeneáše Sylvia, má pro nás hist. zajímavost tím, že byla to Barbora, která proti svému manželovi plně se stavěla za hnutí husitské a jak za Zikmundova života, tak zvlášť po jeho smrti prováděla politiku v dorozumění s Jiříkem z Poděbrad. — Autor vybral z bohatého života Barbořina její milostnou touhu a její zklamání. Na bohatém pozadí doby odehrává se prudký spor Barbořin s Zikmundem, defilují před očima diváka hist. postavy, dokonává se zrada Jana z Wallenrodu atd. Autor postavil si vysoké cíle — i po stránce formální. Sálh k rýmovaným alexandrinům, klasické formě dramatické práce. Nakladatel Jos. Šulc věnoval výpravě knihy největší péči. Je provedena 4 scén. návrhy J. J. Palečka-Kamberského. Sluší podotknouti, že první představitelkou Barbory Celské na české scéně byla Milena Balcarová, umučená za okupace. Hru možno doporučiti vyspělým ochotnickým spolkům. — V „Knihovně nových dramatických autorů“ budou postupně vydány další původní české hry (na př. Pávková: Soubor královen, Paleček-Kamberský: Hotel Central 33, E. A. Hruška: Loyola, Ing. Síla: Střelčí král, Fr. Smažik: Soubor s Bohem atd.). Tyto hry, jež po většině už prošly scénami stálých, ale zvlášť ochotnických divadel, mohou tvořiti podklad dlouho postrádané samostatné ochotnické dramaturgie.

J. Jesenius.

„ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO“. Odp. red. Jakub Rydvan (Inž. V. Sommer), Praha II., Pštrossova 22. Nevyžádané přisp. redakce nevrací. Nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otiskněné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Do konce roku 1946 vyjde deset čísel ve lhůtách měsíčních. Jednotlivá čísla 5 Kčs, celoroční předplatné 50 Kčs i s pošt. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 31.426/IIIa-1940. Dohlédací úřad pošt. Praha 55. Tiskne Jos. Kobosil, Smíchov, U Nikolajky 7. Nakladem ÚMDOČ Praha II., Spálená 11, tel. 352-91. Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. V komisi Divadelního knihkupectví a nakladatelství Otakara Růžického, Praha II., Karlovo náměstí 30.

Novinka mladé fronty

Václav Vaňátko: **Malý parlyzán**

úspěšná divadelní hra, uváděná denně téměř čtyři měsíce
Divadlem mladých pionýrů v Praze. Fotografie a půdo-
rys scény. Kčs 33.—

U všech knihkupců

mladá fronta

PRAHA II., PANSKÁ UL. 8

Národní správa

UMĚL. FOTOGRAF. ÚSTAV

J. F. Langhans a spol.

PRAHA II., VODIČKOVA 37

V KAVÁRNĚ **HYBERNIA**

proti odjezdu z Masarykova nádraží

od rána

KÁVA, ČAJ,

ČASOPISY, které chcete čísti

v poledne

OBĚDY

pohodlí a klid v milém prostředí

večer

HUDBA i k tanci

hraje JIRKA PRACHAŘ s 8 solisty

KOŽENÉ ZBOŽÍ
CESTOVNÍ POTŘEBY

VACEK

PRAHA II., Václavské n. 30 „U Stýblů“

Národní třída č. 20

DIVADELNÍ KNIŽNICE MÁJE

Připravujeme pro vás hodnotnou divadelní literaturu

O. Černoch: VELIKÁ ZKOUŠKA
P. Beaumarchais: FIGAROVA SVATBA
P. Beaumarchais: LAZEBNÍK SEVILLSKÝ
E. Rostand: CYRANO Z BERGERACU
J. Steinbeck: MYŠI A LIDÉ
J. Š. Kubín: ÚTĚK Z DOMOVA

Knihy jsou v tisku. Vyjítí vám včas oznámíme

NAKLADATELSKÉ DRUŽSTVO MÁJE

Praha I., Malé náměstí číslo 11

PÁNSKÉ PRÁDLO — DÁMSKÉ PRÁDLO
PÁNSKÉ ODĚVY
DĚTSKÉ PRÁDLO — HRAČKY
SPORTOVNÍ POTŘEBY

Národní správa fy

JOSEF DŽBÁNEK a spol.
PRAHA II., SPÁLENÁ UL. 20

K příležitosti 1. výročí slavných květnových dnů česko-slovenského lidu

vyšel tiskem

„REVOLUČNÍ KVĚTEN“

hra J. Zodera ve třech jednáních

Objednejte u všech knihkupců, nebo přímo v

NAKLADATELSTVÍ

L. J. Peroutka,
PRAHA VII., Letenská 90

je značka dobré knihy

Knihy ČINU dostanete u všech knihkupců

Pravidelné a podrobné informace o hudebním životě u nás i za hranicemi přináší

TEMPO

hudební měsíčník, který po dlouhé přestávce v době okupace počal opět vycházet. Redigují Dr. V. Holzknecht a Fr. Bartoš s redakčním kruhem. Předplatné na XVIII. ročník Kčs 100.—

Nepostradatelnou příručkou je opět

KALENDÁŘ ČS. HUDEBNÍKŮ
na rok 1946.

Za spolupráce Z. Hlaváčka uspořádal V. Mikota. Kalendář obsahuje kromě důležitých hudebních statí podrobné a doplněné soupisy skladatelů, rozšířený osobní i věcný adresář a pod. Cena Kčs 40.—

Vydala: **HUDEBNÍ MATICE U. B.**
Praha III., Besední 3.

Již ve IV. vydání vychází dlouho rozebraná
a stále žádaná hra K. Zajíčka:

KRÁLOVNA DAGMAR

Hra ze života slavné Dagmary, vysílána několikrát rozhlasem a za okupace potlačovaná, náleží na každou scénu.

Vydal:

L. J. PEROUTKA, PRAHA VII.,
LETENSKÁ 90

Navštěvujte

DIVADLO KOLEKTIVNÍ TVORBY

PRAHA II., LAZARSKÁ 7

má na pořadu veselohry:

„ROZMARNÝ DUCH“ (Blithe spirit)
pravděpodobně fraška od Noel Cowarda

„CIZÍ DÍTĚ“ *půvabná komedie V. V. Škvarkina*

Novinka

Ženichové

Novinka

Dobrodruh a blázen

Nová
vydání
divad.
her

Blázinec v I. poschodí
Prodaná láska

Perle panny Serafinky

Veselohra o 3 jedn. od S. K. Macháčka, pro naši dobu přepsal Luděk Pacák. 5 p., 1 d., 2 dekorace. Cena 27 Kčs.

Komedie o 3 jedn. Napsal V. Dubský. 5 p., 2 d., 1 dek. Cena 35 Kčs.
Bude hráti v květnu Malá scéna Divadla 5. května v Praze.

Fraška o 1 jedn. od F. F. Šamberka. 3 p., 2 d. Pokoj. Cena 10 Kčs.

Veselohra o 1 jedn. od Jana Nerudy. 3 p., 3 d. Zahrada. Cena 10 Kčs.

Starosvětský zpěvní obrázek ve 3 jedn. od R. Piskáčka. Cena 45 Kčs.

Dodá každý knihkupec nebo nakladatel **J. DOLEŽAL (THALIA)** Praha XII., Soběslavská 44.

Elegantní účesy jen z velkokadeřnictví

EVA VODIČKOVA 36 · TELEFON 220-74